

**Tabulae Navfragii, Sev Echo Concionvm Aliqvot, Qvae
Blattarvm Inclementiam easêre, de Festis ac Dominicis**

Qvarta Navfragii Tabvla Seu Echo Concionvm Aliqvot, Qvæ Blattarum
inclementiam easêre, de Dominicis & Festis

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1618

III. In festo S. Audomari Episcopi.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56172)

IN FESTO S. AVDOMARI
Episcopi natione Germani, habita Au-
domaropoli, 1600. 9. Septemb. ho-
râ pomeridianâ in templo
Cathedrali.

Thema. *Dixit Petrus Iesu: Ecce nos reliqui-
mus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo
erit nobis? Matth. 19.*

Quamquam (Auditores &c.) Euangelium hoc
non sit Pontificum proprium, mihi tamen vi-
sum est hodiè, festo S. Pontificis & Apostoli ve-
stri Audomari, tractandum suscipere, idque ut
opinor, non incongruè.

Huius rei cau- } 1. Metus repetitionis eorundem;
sæ mihi tres } 2. Apostolatus S. Audomari;
} 3. Monachatus eiusdem.

* 1. Metus repetitionis, &c. Ne bis idem, vno eo-
demq; die, & in eadem vrbe, dicere cuiquam videar
rerum inopiâ, & sit crambe repetita.

*Occidit miseros crâbe repetit a magistros. Iuue. sat. 7.
& citharædus*

*Ridetur, chordâ qui semper oberrat eadem. Hora. in
Arte.*

Procliue iter ad hunc lapsum sit mihi, nisi id
thematis adsumerem, utpotè qui hoc ipso die, pro
Concione antemeridianâ, in nostro FF. Minorum Co-
uentu, Euangelium Pontificum proprium tractaue-
rim, si non ut volui, & debui, certè ut potui.

*Non semper feriet quodcumque minabitur arcus.
Horat. in Arte.*

* 2. Apostolatus S. Audomari.

Euangelium hoc, *Ecce nos reliquimus omnia, &c.* Apostolorum festis est adsignatum, conuenitq; Apostolicis viris omnibus, cuiusmodi vester hic fuit.

Diuus enim Audomarus, seu Odomarus, seu Othomarus, seu Hadumarus (nam & sic Abbatem quendam vocat VVitichindus Monachus Bened. lib. I. Gestorū Saxoniorum) vrbis vestræ, Tutelaris fuit vester, vti & Morinorum Apostolus & Euangelista, vir nobilis.

Nam licet origine Germanus esset, nimirum in Valle aureâ propè Constātiā ad Rhenum natus, tamen hūc tandem aliquandō delatus Morinis, Taruānsibus, & vobis fidem Christianā prædicauit, collapsam instaurauit, partim apostotatas in orbitam reuocando, partim puros putos idolatras ad Christū conuertendo.

Factus enim Taruānæ præclaræ olim vrbis, & inexpugnabilis creditæ (quam Regum Galliæ cervical vulgò appellabant) nunc verò sic solo æquata à Carolo V. Imp. & eius filio Philippo anno 1553. vt dicere de eā liceat illud Virgilij, *Et campos, vbi Troia fuit: & illud Psalmistæ: Hi fuerunt illic: Episcopus, & missus Doctor*, inuenit ibi quosdam quidem Catholicos (nam antè, iam tum sub Diocletiano Imp. eodem missi venerant, populosq; ad fidem conuerterant S. Fuscianus, & S. Victorius, ait Plateanus:) sed quosdam etiam, post susceptum baptisma, in Idolatriam relapsos, quosdam verò adhūc meros Idolatras, nunquamq; tinctos baptismo salutari. Nam nondūm ceternis tūc erat Morinorum Episcopatus, institutus scilicet anno 531. *Guiciardinus in hist. Belgicā.*

Verè scilicet erat tunc locus ille quod dicebatur *Terra-Vana. Gen. I. Terra autem erat inanis & vacua; & tenebra erant super faciem abyssi*, tam Morinorū, quam huius vrbis, imò tūc viculi nomine SITHIV, omninò palustris, & marinis vndis cooperti.

Omnia

Omnia pontus erat, vt famâ à veſtratibus audio, & apud veſtatem ſcriptorē lego, Simonem Ogerium *Sim. Ogerius lib. 1. Etymol. etymologia 1.*

Terram - vanam ergò vanitate idolatrię liberat S. Audomarus, ibiq; euertit, & combuſit vana ſimulacra, quę ſupererant, triginta annos geſto Epifcopatu Taruanenſium, defunctus anno 605. *Guiciardini in hiſt. Belgicâ.*

Vrbem, inquam, illum Morinorum, à Julio Cęſare olim deleram, &, quod ei reſtitiffet, in ſecundo ſole reſperſam, indeq; Terram Vanam appellari iuſſam (vt habet flebilis illa Elegia Gallica vulgò cantatiſſima, membro ſecundo) ſed poſteà inſtauratam, ſanctus iſte vir, ſale nouo & ſæcundiore ſparſit, ſale ſcilicet ſapientię, ſale Euangelij, & condiuit per Sacerdotes qui ſal terrę à Chriſto nominantur.

Nam Taruennam ad Sæctum Audomarum, ſeu vicum SITHIV, ex Conſtantiensii pago venere tres, ſocii tanti operis futuri, Bertinus, Mummolinus, Ebertranus. *Ex M.S. Monafterij Bertiniani.*

Ac ſic huc loci fidem Chriſti S. Audomarus partim ipſus ac per ſe, partim S. Bertini ope intulit. *Simon Ogerius vbi ſup.*

Itaque meritò Dom. Simon Ogerius LL. Doctor, cuius veſter vocat ipſum Urbis huius *primum patrem & autorem*, quę ab eius nomine vocatur Audomarpolis, prius dicta PORTVS ITIVS, communiter in membranis Bertinianis M. SS. SITHIV; additq; vel idcirco virum ſanctum iure nominatum *Audomarum*, id eſt *hominem antiqua famâ*. *Out enim* (inquit Ogerius veſter) *Germanis eſt vetus: Mar, fama.* *Palaologus Gracè idem ſignificat: corripit quę hoc nomen penultimã ſyllabam, vt Viridomarus, & Indutiomarus.*

Viridomari genus hic Rheno iactabat ab ipſo,
Nobilis erectis fundere geſa rotis. *Proper. el. 10. l. 4.*
 Vri

Vti & propria in arus, vt Pandarus, Pindarus, Tyndarus, Deiotarus. Simon Oger. vbi sup.

Adeò, vt duos hos Diuos, Audomarū Episcopum, & Bertinum Abbatem (quorum amborum templis augustissimis, turribus cęlo minantibus, campanis stupendè boantibus, & quod caput est, sanctis corporum reliquijs vrbs vestra illustratur) meritò vel Apostolos vestros dicere, vel Apostolis ac discipulis Christi, quos *binos & binos mittebat Christus ante faciem suam, in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipse venturus*, accensere possitis.

Hi duo sunt, per quos Euangelium Christi tibi (Vrbs nunc religiosissima) respplenduit.

Hi duo sunt Luminaria tua magna. Hi duo, oculi tui, quibus Christum vides.

Hi duo, tui Romulus & Remus, vrbs huius in Christo fundatores, vterque tibi, quod Romę Numa Pompilius, fuit, sed cultus veri Dei autor. Hic Atlas, ille Hercules tuus, cœlum Ecclesię alternis sustentantes. D. enim Audomaro S. Bertinus, vt Atlanti Hercules, successit. *Guiciard. vbi sup. tit. sant. Odomarus.*

S. Audomarus plantauit; S. Bertinus rigauit, Deus autem incrementum dedit.

Vterque effecit, vt penè qui te videat, Romam videat, cultus & fidei similitudine. Nam & Gallico anagrammate (si nescitis) Omer, in Rome conuerti potest.

Honorate ergò (ò Ciues) & huius templi Canonicos, & Monachos Bertinianos, tãtorum virorum dignos filios ac successores, vt soletis & debetis.

Vos verò, Canonici, vosque Bertiniani Monachi pergite ita *charitate fraternitatis inuicem diligere*, vti se vicissim DD. Audomarus & Bertinus coluerunt; honore inuicem præuenerunt; & animis concordibus *super alienum fundamentum*, ab his scilicet Diuis hic felicissimè iactum *edificate. Rom. 15.*

Non minor est virtus, quam querere, parta ueri.
Ouid.

Imperium Christi, quod patres auxere, filij sequent, confirmant, exornant.

Spartam nactus es, hanc adorna. prou.

* 3. *Monachatus* eiusdem. Nam D. Audomarum tiam Monachus Luxouij in Burgundia, ante Episcopatum susceptum, & quidem cum patre suo iam videtur fuisse. *Surius.*

Et scribit etiam aliquis, S. Audomarum primum monasterij huius loci Abbatem fuisse. *Franc. Plateau libello Antiquitatum Gall. nihi pag. 198.*

Non ergo dedignabitur neque indignabitur is Diuini (scio) Euangelium hoc Monachorum festis dicatum, festo eius solemniore usurpari, qui Monachus aliquando fuerit, etsi ex Monacho tandem Episcopus: Monachus sibi, alijs Episcopus.

Gloriosum, & nonnunquam utile quoque, qui fueris, & unde sis meminisse, seu splendida, seu obscura origo est. Ista enim ad modestiam, illa ad magnanimitatem incitat.

Agathoclem certè Sicilia Tyrannum ferunt, semper figulinis in mensa usum, quod patre figulo natus esset; & ex gregario milite, Centurione; ex Centurione, Tribunus militum, ex Tribuno Rex euasisset, in demortui scilicet Regis locum, ob virtutem susceptus.

Fama est, sicilibus cenasse Agathocle a Regem,

Atque abacum Samio sepe onerasse luto. Auson.

Et auditoribus, lectoribus, & spectatoribus inde spes animusque; aliquando ad magna emergendi nascitur, ut ut iactetur illud

Haud facile adsurgunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi. Iuuenal. sat. 3.

Sententiam ergo hanc, *Eccè nos reliq. omnia, &c. ex*
Euangelio Apostolorum ac Monachorum festis pro-
bona

prio decerptam hodiè exponam, & Episcopi Festo, bonâ eius ac vestrâ pace, seruire iubebo, quam commodissimè Deus dederit.

Dicendum ergò hodie mihi

1. Meritò relinquendas diuitias, vt malorum multorum fontes;

2. Quantum; quo modo; quâ opinione; & quâ intentione Apostoli reliquerint;

3. Vt quadrent verba ista D. Audomaro Tutelari vobro. AVE.

I.

Meritò relinquendas esse diuitias, vt multorum malorum fontes.

Eccè. Aptum planè rei inusitatæ, & suâ nouitate admirandæ, exordium (Auditores &c.) *Eccè nos reliquimus omnia, &c.*

Dixi enim nuper (si tamen meministis) nunc verò quoq; confirmo, Mirabilium, Vtiliumq; non vltimū esse, omnia relinquere, quod se sociosq; Petrus fecisse, non tam gloriatur apud Christum, quàm lætatur, nisi fortè tam gloriatur, quàm lætatur.

* 1. *Mirabilium* quidem. Nam profectò rari, qui sic integrè serioq; opes iam habitas contemnant, rariores, qui non habitas non saltem affectent, aut ambiant.

Faciliùs reperias mille qui verbis vituperèt, quàm duos aut tres qui re verâ fastidiant.

Vix ego Saturno quemquam regnante videbam,

Cuius non animo dulcia lucra for ent. Oui. l. i. Fast.

Mirari autem contingit, à rerum nouitate ac raritate. Ergò.

Infinitus verò est numerus hominum ex professo opes amantium, & eorum, qui eas non modò non

E a

relin-

relinquunt, sed etiam instar Gryphium nidum suum ex auro construentium, auro incubantium, aurumque vigilantissimè custodientium, opibus aut maioribus congestis aut relictis infomniter incubant, aut ad cubant, nec ipsi illo utentes, nec alijs videri eius copiam facientes, quasi que visum aut visum nem ipsam eius solam invidentes.

Veteres enim sanè quidam opinati sunt, Gryphes auri custodes, auro delectari, nec furibus vllum ad aurum aditum permittere (si tamen Gryphes habere rerum natura.)

At quidam tam sunt auri amantes, ut illud non furibus, non externatibus tantum, sed amicis etiam & liberis suis, imò & sibi quoque occultent & genio suo negent, hoc vno contenti, quod aurum possideant, & dum collibuerit videre possint, ac quasi reliquias reuerenter tangere, numerare, imò fortè & cū Caligulā Imp. in ipso volutari. Sueton. in Calig. ca. 42. *Novissimè contrectanda pecunia cupidine incensus, sapè super immensos aureorum aceros patenti simo diffusos loco, & nudis pedibus spatiatas, & toto corpore aliquamdiu volutatus est.*

Sic thesauros custodiunt, ut aurum sacrum & vasa templi, editui & sacriste, ut Hesperides, tres illæ sorores, dicuntur hortos suos nemore aurifero pretiosos, draconis peruigilis infomniâ, custodire.

Tamquam serpentes illi seruant aurea poma, qui ob auaritiam neque dormire quidem tuto possunt. N. Comtes lib. 7. Mythol. cap. 7.

Quid enim vetus, quid carnalis homo nouerat, nisi sua retinere, aliena rapere, si posset; concupiscere, si non posset? D. Gregor. homil. 32. in Euang.

Deus bone. Quam multos eiusmodi reperire est, domi, militiæ, fori, ac forsitan & in hoc coetu.

Quid? Etiam eorum plerique multi, qui semel eas contempsere, tandem eadem fugitivas repetunt, & somniant, ut quondam miseri Israelitæ Aegyptum, vnde effugerant.

Quam paucos inuenias Biblijs populis similes, quos aiunt, si in viâ in aliquid inciderint, quod non reposuerint, non tollere? Non enim hoc inuentum, sed furtum esse arbitrantur. *Aelianus lib. 4. var. histor. cap. 1.*

Quam paucos etiam obseruatores huius legis Stagiritarum; *Quod non deposuisti, ne tollas.* Aelian. lib. 3. var. hist. cap. 46.

Quam rare populi Aphytensium hoc quo reliquæ, qui ne ianuas quidem alienas patentes adtingebant, qui tam integrè vitam agebant, ut memoriæ proditum sit (mirabile dictu) aliquandò peregrinum, cum ibi vinum emisset, neque secum adsportare potuisset, sed ibi nemini commendatum reliquisset, quòd nauigatio celeriter abeundi necessitatem imponeret, diù post alteris nudinis reuertentem, illud reperisse. *Heraclides in Politijs.*

Ita scilicet verissimum est, quod prouerbio nostrate dicitur: *Omnes in diabolum illum argēt eum, quasi in scopum, iaculari.*

Est Valencenis celebri vrbe Belgij, in nobili illo antiquoque FF. Minorum, nunc Recollectorum Conuentu vetus sanè pictura, ingens, sed affabrè elaborata, in pariete cuiusdam cubiculi hospitem (ut nostri vocant) huc plurimum faciens. Ibi enim pictus est Sagittarius nescio quis, vir procerus, totâ vi arcum intendens, & quasi iam iam sagittam emissurus collimans in signum fului coloris orbiculatum, in cuius medio picta est lōga littera I. rubei coloris: supra autē sagittarij caput scripta est vox ista (CHACVN, id est, *Vnusquisque*:) à tergo eiusdem, domuncula &

arbor: sub illo verò scopo ità literato, picta est
ciuitas habens ab vno latere pictum mare aliquot
nauibus onustum, fluens vel à ciuitate versus Sagit-
tarium, vel à sagittario ad ciuitatem, cui ciuitas
subest mulierculæ velut flentis, & dexterâ lachry-
mas detergentis simulachrum, ità inscriptum (*La*
CHOSE PUBLIQUE, id est, *Respubli-*
ca) sinistraque tenens chartam notatam hoc Elegia-
co:

Cernite me spretam; iam quilibet adtrahit ad se;

Gallica quod resonat lingua, Chacun tire à l'y.

Eccuius enim rei (quæso, Auditores) est hoc sym-
bolum, nisi studij opum immensi, quo tam infano v-
niuersi ardent, vt etiam magnatos plerique multi,
hunc scopum vel solum, vel præcipuum, ad eundem ge-
rendæque Reipub. vel sacræ, vel profanæ, habeant,
diuitias corradere, & quæstui habere Rempubli-
cam?

Eamus ad auream messem, aiebat ex priscis illis qui-
piam, Themistocles fortassis, aut Pericles, lucrosam
Reipub. curam intelligens: alius æuo nostro, de vac-
ca Flandricâ mulgenda loquebatur.

Vnde habeas, nemo quarit, sed oportet habere.

Sic vnus esurit scilicet, alius autem ebrius est.

Adeò sunt quidam, qui nullâ religione ac scrupu-
lo deuorant pauperem in abscondito, imò & in publico,
& velut cum risu & sarcasmo; qui que nullo magis,
quàm pauperum, sanguine, ac rebus alienis interuer-
sis, sibi que vsurpatis, saginantur.

Eccli. 13. Pascua diuitum sunt, pauperes.

*Homines, sicut pisces maris, quorum minimi à ma-
ioribus solent deuorari.*

*Quam pauci cum Paulo verè dixerint; Argentum
& aurum, aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis.*
Act. 20.

Vel

Vel cum Samuele, magistratu cedente: *Ecce praesto sum. Loquimini de me coram Domino, & coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi: & contemniam illud hodie, restituumque vobis?* 1. Regg. 12.

Hic iam queritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. 1. Cor. 4.

Qui ararium Reipub. vt rem sacram, tractet.

Quam paucos videas, Repub. gesta tantisper tales redire, quales erant cum primum adierunt, id est, æquè pauperes, & nihil, aut parum, auctiore fortuna, quorum idcirco iusta fieri oporteat, aut eorum filias dari nuptum, publico sumptu?

Quam paucos Fabritios Romanos, quorum filia, post clarissimos magistratus à patribus gestos, ob paupertatem, de publico dotentur, & ad maritos proficiscantur, nihil aliud secum efferentes, quam gloriam domesticam, & publicam liberalitatem?

Quam paucos Q. Q. Cincinnatos, qui à stiuā & aratro vocati ad Dictaturam, victisque hostibus, in eadē paupertate emanferint?

Quam paucos L. L. Valerios, qui gesto consulatu, ære populari sepeliri debuerint. *D. August. lib. 5. Ciuit. Deic. 18.*

Quam paucos Phociones Athenienses, cognomento Bonos, semper pauperes, cum ditissimi esse possent, propter frequenter delatos honores, qui cum Legati Philippi Macedonum Regis ingentia munera offerrent, & accipere suaderent (quamuis enim facile esset sibi carere; liberis tamen suis fore necessaria, quibus difficile foret in summa paupertate, ad paternam gloriam peruenire:) ita respondeant: *Si nostri*

similes erunt; idem hic agellus alet illos, qui nos ad hunc dignitatem perduxit: si dissimiles; nolimus, patremis impensis, illorum ali augerique luxuriam. Plutarch. in Phocione.

Vbi terrarum aut gentium quæras similes Aristi illi Atheniensi quoque, cui Iusti cognomentum fuit, qui etsi multas Præfecturas & ipse gessisset, nihilo minus in tantâ paupertate obiit, & abiit, ut non tantum post obitum reliquerit, quantum satis esset in sumptus exequiis celebrandis, neque quod vesperillo nibus, & vilibus cadauerum funeratoribus, daret. *AElianus lib. ii. var. Hist. c. 9.*

Vbi Petros Apostolos, qui, positis omnibus primitiuorum Christianorum ad pedes suos patrimoniis, tamen tam parum nummati incedebant, ut aliquando pauperi stipem poscenti & speranti dicerent: *argentum, & aurum non est nobis &c. Act.*

Vbi Arsénios, qui Arcadio & Honorio, Theodosii filiis, iam imperantibus, cum ei iam solitario maderent, acciperet publicas in Aegypto pecunias, & eas arbitratu suo distribueret; maximo sanè opum contemptu, respõderint: *Huic mundo mortuus sum; nec amplius uiuo?* Michael Glycas Annal. parte 4.

Ita sunt propè Phænice rariores, qui verè ac sincerè cum Petro dicant, *Eccè nos reliquimus omnia &c.*

Contra, affatim inuenias, imò nolens volens in multos incurras, potius Themistocli similes, ditissimos scilicet è pauperibus factos, administratione Reipub. aut infida, aut sordida.

Plutarc. n. sic de ipso in eius vita: Cùm esset is exilio damnatus, magna vis pecunia furtim ex bonis eius ab amicis est erepta, eamque is secum in Asiam abduxit. Caterù idius, quæ inuēta post eius abitū, & in arxii reducta est, summā Theopompus indicat centum talenta, Theophrastus octoginta: cùm quidem antequam Rempub.

pub. adtigisset, bona eius ne trium quidem talentorum
precio aestimata fuissent.

Omnis Gratia, Potentia, Honos, Diuitia apud illos
sunt, aut vbi illi volunt. Sallust. in Catilinario.

Ciceronem Sallustius huius morbi insimulat, his
verbis, Redde rationem, quantum patrimonij acceperis,
quid tibi litibus adcreuerit, quã ex pecuniã domum pa-
raueris, Tusculanum & Pompeianum infinito sumptu æ-
dificaueris: aut si retices, cui potest esse dubium, quin o-
pulentiam istam, ex sanguine & miserijs ciuium paraue-
ris? Sallust. orat. in Cic. si tamen eius est.

Et fuere, qui Senecam ipsum apud Neronem cri-
minarentur, tanquam ingentes, & priuatum modum e-
uectas opes adhuc auget; quodque studia ciuium in se
verteret; hortorum quoque amœnitate, & villarum
magnificentia, quasi Principem supergrederetur. Corn.
Tacit. l. 14. Annal. c. 15.

Repetundarum quàm multi nunc damnari pos-
sint, omnis generis, & conditionis.

Igitur, hoc est mirabilior verus ac stabilis diuitia-
rum contemptus, quò rarior: ac meritò Petrus, de se
ac suis loquuturus, præmisit illud suum, Eccè: dicens:
Eccè nos reliquimus omnia & c. curam rerum omnium
aliarum à te, atque obsequio tui, negleximus.

* 2. Vtilium. Nam diuitias multiplicis materiem
mali esse, nemo nescit, nemo negat, etiam eorum ip-
sorum, qui eas aut habent, aut quærunt.

Radix omnium malorum est cupiditas. est vox vna
omnium.

Effodiuntur opes, irritamentum malorum. Ouid. lib. 1.
Metam.

Vt olim ex equo Troiano effusus miles plurimus
Troia fatalis, atque exitiosus; ita ex opum abundan-
tia, multiplex hominum ruina.

Quod quondã sceleratus ille Rex Atreus de regno
E 5 & lum-

& summo in alios imperio dixit, hoc ipsum de diuitijs dicere licebit : *Vt nemo doceat fraudis & sceleris vias;*

Regnum docebit. Ne mali fiant, times?

Nascuntur. Senec. in Thyeste, Act. 2.

Fallaces diuitias Christus vocabat, non modo quia nobiscum diu permanere non possunt, aut quia metis inopia non expellunt (vt D. Gregorio placet homil. 15. in Euang.) sed quia nescio quo modo, aut quositores, aut possessores suos in mille & scelera & pericula præcipitant. *O vitæ tuta facultas*

Paupertas, angustique lares, ô munerâ nondum Intellecta Deum! Lucan. lib. 5. Pharsal.

Vniuersitas iniquitatis, Opulentia, & Licentia, Seminarium, & foecunda culparum officina.

Quem corruptum mox voles; huic opes, huic regnum & summum imperium para.

Phocion cognomento Bonus, satis indicauit, cum mittente ad eum, egenum licet, Alexandro Magno centum talenta, interrogauit: *Et cur ea sibi vni donaret?* & respondentibus: *Quoniam ipsum solum ex omnibus Atheniensibus bonum honestumque virum iudicaret;* subiecit, *sinat igitur me talem esse,* quasi scilicet simul & Diues & Bonus esse non posset: & diuitiarum ingressus ad eum iam bouum, & publicè Boni cognomento iam illustrem, Bonitatem ac virtutem extruderet. *Aelianus lib. 11. var. hist. c. 9.*

Vt non benè conueniunt, nec in vnâ sede morantur

Maiestas, & amor: sic nec ferè Innocentia & Opulentia.

Diuitiæ enim { 1. Superbiam;
ferè possessores suos præcipitant in { 2. Audaciam;
{ 3. Bellas;
{ 4. Voluptates;
{ 5. Facultatem peccandi.

6. *Salutis difficultatem;*
 7. *Cæli contemptum, & profundam*
Dei obliuionem.

* j. *Superbiam, inquam. Vermis diuitiarum, superbia.*
 D. Aug. serm. 29. in illud 1. Timoth. 6. *Diuitibus huius*
seculi praecepe non sublimè sapere.

Vt plumarum suarum verficolorè elegantiâ pauo-
 nes superbiunt; sic ferè homines opulentiâ, vt secum
 dicere non nemini aliquandò contingat cum Niobe
 Ouidianâ, hæc, aut his similia:

Maior sum, quàm cui possit fortuna nocere;
Multaque vt eripiat, multò mihi plura relinquet;
Excessere metum mea iam bona. Ouid. lib. 6. *Metam.*

Croesum Lydorum Regem, opum suarum magni-
 tudo tam immanis vt prouerbio locum fecerint, huc
 superbiæ aliquando prouexit, vt apud Solonem, om-
 nium mortalium foelicißimum se venditaret.

Pharao rerum successu elatus, aiebat Moyfi: *Quis*
est Dominus? nescio Dominum, & Israel non dimittam.

Nabuchodonosor volebat se vel in statua adorari.

Alexander Magnus, superato iam Dario, & Persa-
 rum regno auctus, iamq; altum sapiens, Græcis scrip-
 sit, vt se Deum facerent, *AElianus l. 2. var. hist. c. 19.*

Principi quoque Tyri Ezechiel sic obijcit: *Eleua-*
tum est cor tuum, & dixisti: Deus ego sum, & in cathe-
dra Dei sedi in corde maris: cum sis homo & non Deus,
& dedisti cor tuum quasi cor Dei. Ezech. 28.

Et: *In multitudine sapientia tua, & in negotiatione*
tuâ multiplicasti tibi fortitudinem, & eleuatum est cor
tuum in robore tuo. Ibid.

Domitianus factus Imp, appellatione Domini, at-
 que etiam Dei, gaudebat. *Primus* (inquit Eusebius) *Do-*
mitianus Dominum se, & Deum appellari iussit.

Instituit, vt ne scripto quidè, aut sermone cuius-
 quàm aliter appellaretur, Proh, superbiâ. Et hæc qui-
 dem Opulentia filia primogenita.

Sic

Sic verò super-
biendi hæ ferè
causæ

1. *Egestas nullius propemodum;*
2. *Quædam quasi omnipotentia;*
3. *Omnium reuerentia, concursus ad
os, ac tantum non adoratio.*

* 1. *Egestas nullius propemodum.* Nam quæ nobis
concupiui somniarunt, primo diluculo obtinēt, si
festant.

*Eccl. 1. Omnia quæ desiderauerūt oculi mei, nō nega-
uis: nec prohibui cor meū, quin omni voluptate frueretur.*
Sensualitatem & carnem suam sic adloqui possunt.

*Tuus, ô Regina, quid optes,
Explorare labor; ne iussa capeffere fas est.* Virg. 1. *Aen.*
Dicitum, factum.

Est autem hîc quædam Diuinitatis similitudo beatif-
simæ omnium bonorum aggregatione.

* 2. *Quædam quasi omnipotentia.* An non pecunia o-
bediunt omnia?

Ferroquæ potentius aurum. Ouid. lib. 1. *Metam.*
Clavis aurea, claua aurea, hasta aurea, securis aurea,
manus aurea, vinctio aurea, omnia aperit, quassat, trās
figit, perfringit, vincit, sanatq;.

*Scilicet vxorem cum dote, fidemquæ & amicos,
Et Genus, & Formam, regina pecunia donat.* Horat. 1.

—————
omnis enim res

*Virtus, Fama, Decus, Diuina, Humanaquæ pulchra
Diuitijs parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, Fortis, Iustus, Sapiens etiam, & Rex,
Et quidquid volet.* Horat. 2. sermon. 3.

Nulla vis, aut Magia auro potentior.
Philippo Macedoniae Regi visū, nil esse auro in expu-
gnabile, intrare dūtaxat possit asinus auro oneratus.
Non modò belli neruus pecunia est, vt loquūtur mi-
lites: sed omnium penè rerum ritè agendarum.

Diuinitatem penè pecuniâ emeris, vt sic dicam.
Et Vitulus, & Asinus, penè pro Deo haberi possit,
dum

dum sit aureus, vt ille Israelitarum, & ille Apuleianus.

Nihil necesse, vt Annon Carthaginensis aues sibi coemat, doceatq; hoc vnum garrire; *Annon est Deus*: quæ emissæ in sylvas, aues alias idē garrire doceant, sicq; Annoni altori & doctori suo diuinitatis opinionem apud populos concilient. *Aelian. li. 14. var. hist. c. 30.*

Nil opus simili arte Psaphoni Libyco ad eūdem finem. *Vide Max. Tyrium serm. 19.*

Aurum affatim si habuissent, atque effudissent affectatores illi Deitatis, venales linguas, calamosq; affatim quoque hūc inuenissent.

* 3. *Omnium reuerentia, & ad eos concursus, &c. Aurum omnes, victa iam pietate, colunt. Propert. lib. 3. eleg. 11.*

Lacer & pannosus quisque aulā excluditur, cultior verò & vestitior admittitur.

Curia pauperibus clausa est. Ouid. 3. Am.

Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.

Mat. 11.

Candidam vestem habenti, & anulum aureum gerēti dicitur in palatio, in Capitolio, in Gyneceō, & in Templo sæpè, pro Concione, pro Confessione quoque fortassis, *Tu sede hic benè &c. Iacob.*

Eccl. 13. Diues commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit, expelletur & à notis. Diuiti decepto multi recuperatores: locutus est superba, & iustificauerunt illum. Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensatè, & non est datus ei locus. Diues locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius vsque ad nubes perducent. Pauper locutus est, & dicunt: Quis est hic? & si offenderit, subuertent illum.

Diuites improbi licet & saturi, ante pauperes quilibet probos & famelicos, ad prandia & coenas inui-

inuitantur; magistratibus collatis primi honorantur,
etiã sacris nonnunquam, vndè Augustinus: *Quis
rat, eligi diuitem, ad sedem honoris Ecclesiæ, con-
pto paupere instructiore, at que sanctiore?* D. Aug. ep. 1.

Quid? Ipsi quoque Philosophi in diuitem domibus
frequentes.

Occursant etiã illi diuilibus, salutant, prestant
non semper vt ægros medici, sed sæpè, vt mendici, &
vt mures aut formicæ horrea frumentosiora, vt pro-
ceras arbores hederæ circumserpentes, & æstuosio-
rem regionem hirundines, locupletiozem ac profu-
siozem adolescentulum meretriculæ.

Fructus amicitia magna, cibus. Iuuenal. Sat. 5.

Prædam sequitur turba ista, non hominem. Senec.

Et bona summâ putant, alienâ viuere quadrâ. Iuue-
nal. sat. 4.

Verbis scriptisque ecquis ferè diuilibus non adu-
latur? Laudenses ac Placentinos circum se habent
infinitos.

Quotidiè audiunt tua Excellentia, tua Celsitudo,
tua Reuerentia &c. Ego cliens, ego seruus tuus, & Julia
ancilla tua. psal.

Borum manus, genua, ac pedes osculis adpetuntur.

Sit fortè & qui illud vsurpet: *non sum dignus corri-
piam calceamenti tui soluere.*

Et qui, vt L. quidam Vitellius vir Consularis, in-
faniat adulando. Is enim pro maximo munere à Mes-
salina petijt, vt sibi pedes præberet excalciandos: detra-
xitumque focculum dextrum, inter togam tunicasque ge-
stauit assiduè, nonnunquam osculabundus. Suet. in Vi-
tello cap. 2.

Scribere aliquis ausus est, adulans Domitiano: *E-
dictum Domini, Dei que nostri,*

Quo subsellia certiora sunt.

Act. 12. *Cum statuto die Herodes, vestitus veste regiâ,
sedit*

fedit pro tribunali, & concionabatur ad eos: populus adclamabat: Dei voces & non hominis. L. Vitellius primus C. Cæsarem adorari vt Deum instituit. *Suet. sup.*

— nihil est, quod credere de se

Non possit, cum laudatur Dijs equa potestas. Iuven. Sat. 4.

Nusquam non, & à nullis non diuites honoratur.

Plurimus auro Venit honos. Ouid. 2. de Arte.

Dant census honores. Idem 3. Amor.

Dummodo sit diues Barbarus, ille placet. Idem 2. Ar.

Credunt scilicet etiàm se esse, quod dicuntur, hominibus altiores, Dijs pares.

Quid? Etiàm defectus & vitia potentium honoratur.

Aulici Alexandri Magni, obtorto paucillum collo certatim incedebant, studio ei placendi, vt cui collum sic natura formauisset.

Aulici alij nescio qui in se inuicem incurfabant, & impetebant, vt Regi minus acuti visus adularentur.

Habuit Nero etiàm parricidij, id est, cædis maternæ laudatores. *Tacitus.*

Ergò perdifficile, inter hæc diuitem nõ superbire.

Phænice rarior humilitas honorata. D. Bernard. ser.

4. sup. Missus est.

Vnius Mariæ fuit, in summis honoribus dicere potuisse: *Ecce ancilla Domini.* Luc.

Vidit Salomon, qui causam magnarum diuitiarum à Deo non petendarum istam posuit: *ne fortè satiat us illiciar ad negandũ, & dicam, Quis est Dominus?* Prou. 30.

* ij. *Audaciam. Tunc pauper cornua sumit.*

Aristot. lib. 5. de Repub. c. 7. *Qui magnas opes nacti sunt, ij, si auctoritatem Respub. dederit, & libidini seruire, & maiores opes habere, & superiores esse volunt.*

Demosthenes contra Mid. *Opulentus audax, superbis, magniloquus, violentus, impudens.*

Iram,

Iram, atque animos ad crimina sumunt.

Vt vires corporis, societas numerosa, arma sep-
templicia & impenetrabilia, & sublimia illa (vt vo-
cant) nomina, militem faciunt audaciorem; sic diu-
tem audentiolem suæ opes ac potentia.

Vt canibus animos facit heri præsentia, sua domus,
& suum sterquilinum; sic diuiti amplum patrimoniu-
um, genus suum, amici multi potentes, & clientela.

Diues Iura negat sibi nata, nihil non arrogat armis.
Horat. in Arte.

Côtra. Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper.
Multaque diuitibus non patiendâ ferat. Ouid.

* iij. *Bella iurgia, &c.* Superbi enim cum sint, nihil
non sibi arrogant, ac deberi putant, etiam ab alijs
longè se melioribus, quod sæpè non obtinent; vnde
vtrisque iurgia, hinc arrogantium, illinc refra-
gantium, sæpè & derogantium.

Euripides in Phœniss. Iocastam inducit dicentem
suo Etheocli, admonentemque, desistat ab habendi
plura, quam Frater habeat, cupiditate, his verbis:

Melius (inquit) ô fili, est sequi

Aequalitatem, amiculos quæ amiculis,

Et ciuitates ritè ciuitatibus,

Sociosque socijs adsolet connectere

Semper. Homines equalitatem enim probant:

Semper quæ quod plus est, cum eo quod est minus,

Bellum gerit, quotidie quæ exordia

Præbet inimicitiarum.

Deindè, vbi multa sunt opes, multi sunt qui comedunt
eas, aut inuadunt.

Vox populi non gratis, oraculo Delphico verior est,
quâ dicitur: (*Qui a terre, a guerre:*) id est; Bellum ha-
bet, qui agrum habet.

Inuaditur aliquid eius à pauperiore aut acciditur,
ac sic vim vi repellere cogitur.

Sæpè etiã diues, dùm *iungere* cupit *domum ad domum*, horrea, aut pomœria extendere, & vineam Nabothi hùc commodam adfectat, Nabothum iritat & vexat.

Irritat & irritatur, irritat flagitando, irritatur denegando.

Aureum pomũ à Discordiã ad Pelei nuptias illatũ, in quo scriptum erat, *Detur pulcherrima*, Iunonem, Palladem, Veneremque mirè dissociavit.

Vnde bella & lites in vobis? ex concupiscentijs vestris, quæ militant in mēbris vestris? Concupiscitis, & non habetis: occiditis, & zelatis: & non potestis adipisci: litigatis, & belligeratis, & non habetis & c. Iacobi 4.

Itaque Offensiuus (vt vocant) ac Defensiuus bellis diuites agitantur.

Deindè: nescit diues nec parem, nec priorem pati.

Offenditur grauiter, leuiter offensus; vt, suis titulis ac prænominibus non salutatus.

Nec quemquam iam ferre potest Casarue priorem, Pompeiusue parem. Lucan. lib. 1. Pharsal.

Vt sibi ereptum putat, si quid datum non est, aut concessum, quod petebat, aut sperabat. Ergò.

* iij. *Voluptates* Vētris Venerisq; ab otio scilicet opulētorum maximo quidē, sed in perniciem ipsorũ negotiosissimo.

Ammonius enim rectè diuitias *supinas* appellauit, quod supinum scilicet otium introducunt, ac deindè peccata, mera ocioforum negotia.

Sedit populus manducare & bibere. quid indè expectas? & surrexerunt ludere. Exod. 312.

Prima peregrinos obscœna pecunia mores

Intulit; & turpi fręgerunt sæcula luxu

Diuitia molles. Iuuenal. sat. 6.

Quã benè dictum *obscœna pecunia*? & *pecunia molles*, ab effectu scilicet.

Eneruant enim, effoeminant, & in Ventris atque
indè Veneris vitia præcipitant.

Ex hoc, in hoc. psalm.

Ex hoc in illud. psalm.

Diues ille rectè Epulo quoque introducitur: *Indu-
ebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide.* Luc. 16

Veter mero estuans facile dessumat in libidine. Hier.

Luxuriam lucris emimus, luxuque rapinas,

Et summum census pretium est, effundere censum.

Manil. lib. 4. Astro.

Facilius eodè vasculo aqua ignemque contineris,
quam in eodè homine diuitias, delicias, & castitatè.

Prouerbio nostrate rectè dicitur: *A ventre tripu-
dium;* Gall. de la panse, vient le danse.

An non vides urbium luxuriosissimas, quæ sunt o-
pulentissimæ, vt Corinthum, Tyrum, Alexandriam?
&c. ne vllas æui nostri nominem aut defamem.

Denique, diuitibus otiosi, ac cancellatis (vt aiunt)
brachiis stare in foro vacat.

At otium escam malorum esse quis nescit?

Multam malitiam docuit otiositas.

Queritur Aegyptus quare sit factus adulter?

In promptu causa est; Desidiosus erat. Ouid.

Iuuen. sat. 6. *Præstabat castas humilis fortuna sabina;*

Quondam; nec vitis contingi parua sinebat

Tecta labor, somnique breues, & vellere Tusco

Vexatæ, duræque manus, ac proximus Urbi

Hannibal, & stantes Collina in turri mætti.

Spinæ fortalsè Christus idcirco diuitiis compara-
uit, quod, vt spinæ venenata animalia ac sordida vel
generant, vel fouent; sic diuitiæ foeda Gulæ, & Ve-
neris peccata.

D. August. epist. 5. *Plus dolendum est, paupertatem,
quam opulentiam perisse Romanam. In illa enim auo-*

rum integritas serubatur: per hanc non muros vrbis, sed mentes hominum, dira nequitia, omni hoste peior, corrumpit.

Apuleius Apolog. i. pro se. *Paupertas olim Philosophi vernacula est, frugi, sobria, paruo potens, amula laudis aduersum diuitias possessa (mel. possessio) habitu securo, cultu simplex, consilio bene suada, neminem vnquam superbia inflauit, neminem impotentia deprauauit, neminem tyrannide efferauit, delicias ventris & inguinum, neque vult vllas, neque potest.*

Quippe hæc & alia flagitia diuitiarum alumni solent. Maxima quaque scelera, si ex memoria hominum percenseas, nullum in illis pauperem reperies . . . sed quemcumque in aliquâ laude miramur, eum paupertas ab incunabilis nutrita est.

* v. *Facultatē peccandi. Vitæ alimentum ministrat.*

Emitur matronarum virginumque pudicitia: emitur custos, ancilla, & sæpè maritus ipse.

Emitur cædes mariti.

Funere sæpè viri, vir queritur, ait quidam.

Viderunt primos argentea sæcula mæchos. Iuuenal. sat. 6.

Auro conciliatur amor. Ouid.

Aurum, non vxor, amatur.

Secum habet ingenium, qui, cum libet, accipe, dicit.

Ouid. 2. de Arte.

Anreo hamo, & retibus aureis omnia capiuntur.

Catenis aureis omnia vincuntur.

Potentissima lenarum pecunia est.

Atalantam virginem poma aurea ab Hippomene iacta vicerunt.

Inclusam Danaen vel aheneâ turri imber aureus vitiabit.

Redimitur poena Adulterij, Homicidij, Periurij, Lenocinii &c. corruptis auro Iudicibus.

Figuntur leges pretio, atque refiguntur.

Diogenes acutissimè, quum diuitias vocauit vel
metnum militia. Laertius lib. 6.

*vj. *Salutis difficultatē*, vel Christi ipsius oraculo
Matth. 19. *Amen dico vobis, quia diues difficile intra-
bit in regnum calorem. Et iterum dico vobis. Facilius est,
Camelum per foramē acus transire, quam diuitem in-
trare in regnum calorum.* Formidolosa sententia.

Coelum ascensuris pondus sunt, non subsidium, vt
hasta & arma iam victis & fugientibus.

Diogenes ille Cynicus viam Virtutis adeò angustā,
difficilem, & arduam dixit, vt eam vix nudi supera-
re possent, ac transmittere, nedum pondere aliquo
impediti, & auro suffarcinati.

Tricē sūt pedibus auiū innexæ, & proprii nominis
impedimenta, alioquā altissimè atque ocysime vo-
laturis.

Laeva tenet lapidem, manus altera sustinet alas, Vi-
de Alciati Emblem.

Quod vestes luctaturo cū nudis, hoc diuitiæ ho-
minibus, cū Dæmone certantibus. Præfationibus præ-
bent occasionem: item lapsibus ipsis inter currendū.

D. Gregor. homil. 32. *Qui ad fidei agonem venimus,
luctamen contra malignos spiritus sumimus. Nihil autē
maligni spiritus in hoc mundo proprium possident. Nudi
ergo cum nudis luctari debemus. Nam si vestitus quisquā
cum nudo luctatur, citius ad terrā deicitur, quia habet
vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia, nisi que-
dā corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad cer-
tamen properat, vestimenta abiciat, ne succumbat.*

*Prorsus ad viuendum, velut ad natandum, is melior,
qui onere liberior.* Apuleius Apol. 1. pro se ipso.

Et ideò fortassis nudi magnā Dei prouidentia nas-
cimur.

D. Franciscus etiā idcirco nudus mori voluit. D.

Bonauent. in eius vit. a.

Christus præierat, nudus in cruce, certamine vltimo, cum Sathan decertans.

* 1. *Spina* quoque à Christo dictæ diuitiæ, quòd harũ curis & solitudinib⁹ verbũ Dei seminatũ suffocetur.

Spina enim ita humorẽ, terræque succũ sibi exsugunt, vt semini meliori nihil suppetat ad incrementum, imò ne ad fomentum quidem.

Collactaneorũ duorũ potetior, collactaneo infirmiori, exsucca planè vbera nutricis relinquit. *Vnus esurit, alius ebrius est.*

Sollicitudo diuitiarum gratiæ diuinæ pinguedinem exhaurit.

Totum hominem diuitiarum curæ sibi vendicant.

* 2. *Spina* solem imbremque à semine excludunt.

Diuitibus nõ vacat multũ legere, diu audire verbũ Dei, aut contẽplari; diurnas in tẽplis, in scholis, aut Philosophorũ cõgressibus habere stationes, vnde illustrentur verbo, & exemplo irrigentur.

Imò si quãdò ibi sunt corpore, ibi mente non sunt.

Audientes non audiunt, ita in officinis, in foris, in mundinis, eorum aures animusque peregrinantur.

Non magis diuinæ gratiæ sol sollicitorum diuitum mentes illustrat, quàm Caci ipsius speluncam, semper *solis inaccessam radijs.*

* 3. *Spina* aristas è terra succrescere non sinunt; nec diuitiæ mentem humo se vel tantisper ad tollere, ad cogitandum de cœlestibus, de æterna salute seriò tractandum, patiuntur.

Deprimit terrena inhabitatio sēsũ multa cogitãtem.

Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum.

D. Antonius Paduauius noster, vir prophetico spiritu plenus, concionem funebrem pro Vsurario habens, dixisse fertur: *Mortuus est hic diues, & sepultus est in Inferno. Ite ad thesaurum eius, & in illius medio*

inuenietis cor eius ; corpore iam humato. Dicitur factum. Itum, & à parentibus & amicis inuenit cor eius, inter nummos adhuc calens & fumans. *S. r. ius tomo 3. in eius vitâ.*

Tranquillam, & vacuam curis Sapia mentem Imbuit, & placidi pectoris hospes erit. Iohan. Spanhe mensis Abbas orat, in Laudibus Ruperti.

Vt Luna, cum adparet plenior, tum est à sole remotior; sic sunt ferè ditiores à Deo remotiores.

* 4. *Spinae dolorem creant, tam cum infiguntur, quam cum infixæ relinquuntur, & cum extrahuntur: Et diuitiæ magno labore acquiruntur, maiore timore custodiuntur, dolore maximo amittuntur.*

D. Greg. homil. 15. in Euang. *Diuitiæ spine sunt, quia cogitationum suarum punctiõibus mentem lacerant: & cum vsque ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto vulnere cruentant.*

D. Bern. ser. de persequut. c. 12. *Diuitiarum amor insatiabilis lōge amplius desiderio torquet animum, quam refrigeret vsu suo: vt potè quarū adquisitio quidē Laboris, possessio verò, Timoris, amissio, plena Doloris, inuenitur.*

* 5. *Spinae sunt, quibus via ad cælum ac Superos sapitur, ne illò transeamus vel solâ cogitatione.*

Diuitias cumulando, quid nisi sepis viam tuam spini-

* 6. *Spinae sunt. Vt enim spinæ, quæ quæ, & quam cautissimè eas adtingas, ferè semper te pungunt; sic diuitiæ vix sine offensione vteutis aut abutentis possidentur.*

O inopes virtutis Opes. Archit.

Vt Luna Ecclipsin non solet pati, nisi cum plena; sic à gratia Dei homo ferè non excidit, nisi rebus ex voto fluentibus.

Ab altitudine diei timebo. Psal.

Prodyt quasi ex adipe iniquitas eorum.

Vt tempestates magnas ferè præcedit malacia; sic
 sedos lapsus opulencia.

*Non aliam ob causam, Mundi saluator iniquas
 Appellavit opes.* Mantuanus.

Mammona iniquitatis. Luc. 16.

Vix ex eadem scutella videas homines probos &
 diuites, sumere sorbitiunculâ, vt est in prouerb.

Meræ agri dominici vicîæ, diuitiæ. Ibi filix, vbi fêlix.

De vitis, quod diuitiæ cumulantur, apertum est,

Nomen idem Vitis, Diuitisq; datû. Incert. autor.

Multum est, non corrumpi diuitiarû contubernio. Sen-
 nec. ep. 20. Plato in hac mente: Fieri non posse, vt
 quisquam verè sit probus, & valde diues.

Proh. Omnis diues aut iniquus, aut iniqui hæres.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores,

Et cum tot Cræfos viceris, esse Numam. Mar. 2. Ep.

*Ezech. 28. In multitudine iniquitatum tuarû, & ini-
 quitate negotiationis tuæ polluisti sanctificationem tuâ.*

** vij. Cæli contemptum, & profundam Dei obli-
 uionem.*

D. Bernard. serm. 8. de Aduentu Domini, in illud:

Quando venit plenitudo temporis. &c. *Nimirum
 plenitudo, & abundantia temporalium, obliuionem &
 inopiam fecerat æternorum.*

Adeò quidam foelicitate suâ, & rerum copia ebrii
 sunt, vt si nō Linguâ, animo tamē dicant, se facillè Deo
 cœlû suum cessuros, dū Deus illis vicissim suas vxo-
 res, liberos, & sua semper hic possidenda permittat.

R. P. F. Antonius Guevarra noster in suo monte Cal-
 nariæ, parte 2. in explicatione secundi verbi Christi
 in Cruce, c. 19. interprete Germano quodâ. *Verba illa
 Psalmistæ, Cælum cæli Domino, terram autem dedit fi-
 liis hominum, gestabat quidam mundanus exsculpta in
 metallo. At explicatio horum verborû talis erat. Tu Do-
 mine tibi reserua cælum, mihi verò terram relinque.*

Vt quid respiciat caelum, ubi nihil habet repositum?
Chrylost. in Matth.

Vt verò caelum adeò superbè non conténant, eò
tè rarò Dei cœli videtur meminisse, rarò placare &

Quid enim, aut qua de re Deum oret, cui cuncta
adsunt bona?

Rara fumant faelicibus ara.

Ignota faelicibus ara.

Non sunt sæpè ex animo dicunt: *Panem nostrum
quotidianum da nobis hodiè.*

Ferè quisquis è seruo aut liberto Eques ac nobilis
creatus est, patrem erubescit, vt est in prou.

Huc facit, quod quidam lepidè quidem, sed vtilis-
simè fabulantur, de quodam Propheta, & eius socio
concionatore. Missum scilicet aliquandò tyronem à
Domino suo in vicinum nescio quem vicu, vbi fortè
tùm solennes epulæ, & dubiæ coenæ celebrabantur,
vel nuptiarum, vel Dedicationis nescio cuius occasi-
noe, concionis illuc habendæ gratia, iuisse, eaq; per-
fecta, cum conuiuatoribus decenter prandisse. Inde au-
tem reuersum à Magistro suo interrogatum, nùm il-
lic Deus Pater & Filius eius vtcumq; noti essent, re-
spondisse: *ne quidè notos ex nomine: De Christo, & Pa-
tre adeò neminem ibi magis loquutum, ac si nec Christus
vllus, nec Deus quispi. an esset in rerum natura, tam erat
scilicet illic beatus, & genio benè curando occupati.* Ita-
que post aliquot dies, eodem, eadem fini, eundem ty-
ronem iterum missum, sed incedio tùm latè grassan-
te, & domus penè vniuersas deuorante, omnibus Dei
& Christi opem creberrimè altissimeq; inclamanti-
bus; eademq; in reditu rursus à Magistro similiter in-
terrogatum, respondisse: *Tùm sane crebram, & honori-
ficam Christi & Patris ab omnibus factam mentionem:*
indeq; tyronem certa experientia didicisse, oblitera-
ri memoriam Dei, opulentia, penuria refricari.

Cum occideret eos, querebant eum, & diluculo reuertebantur ad eum. psal. 77.

Et clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur.

Isai. 27. Domine in angustiâ requisierunt te.

Vt mullum, & pinguioris illius Cereuisiæ potum vehementer nocere memoriæ vulgò dicunt, & benè ebrios nihil rerum agèdarum meminisse certum est; sic pinguiorem illam fortunam inducere hominibus Dei sui cœliq; obliuionem, memoriam verò illa destitutis redire, vt ficcis iam, & concocto vino euigilantibus, vt pauperibus, & manifestè Dei ope quotidiana tunc egentibus.

Quæ e operum pauper, quærit auarus opes.

Ergò hîc meritò vsus Petrus particula ista mirantis Ecce, cum se & socios ait omnia reliquisse, vt qui rem tùm rarissimam, valdè admirandam, sibiq; vtilissimam præstiterint, relicto scilicet tot tantorumq; malorum seminario. Ecce nos reliquimus omnia &c.

II.

Quantum, quo modo, quâ opinione, & quâ intentione Apostoli reliquerunt.

Reliquimus omnia. At verò videamus, & quantum, & quo modo reliquerunt &c.

Ad illud quantum, respondent vno verbo, OMNIA.

{	1. Iam habita, tam parta, quam relicta
	2. Quæ haberi, aut parari adhuc poterant arte, labore, successione &c.
	3. Ipsa quoq; paradarum opum instrumenta, opificia &c. naves, & retia &c. relictis retibus, secuti sunt eum, ait Euang.

F 5

4. Fæde-

4. *Fœdera, & fœderatos, parentes, uxores, liberas, commerciorum socios, &c. relictis rebus, & parentibus, qui sunt eum. D. Petrus reliquit uxorem, nomine Perpetuam. de Martyrolog. Vsuardi 4. Non. Euseb. lib. 3. hist. Eccl. c. 24. 30. Rufin. ex lib. 7. Stromatum Clem. Alex. Fortè & filiam Petronillam.*

3. *Officia, & munia Reip. quibus augeri potest;*

6. *Vota & desideria, & hæc maxime. Tostatus q. 187. in cap. 19. Matth. Potest accipi, quia omnia dereliquerant, id est, concupiscentiam omnium. Nam licet pauca possiderent, multa poterant concupiscere, & multa sperare: quia nemo tam infelix est, qui omnem sibi spem detrabere debeat, ideò omnia relinquunt, quia omnia poterant concupiscere.*

Qui nil potest sperare, desperet nihil. Senec. in Med. D. Bernard. ferm. in hunc locum, Omnia reliquerunt. Omnia sanè dixerim, non tantum possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maxime. Plus enim concupiscentia mundi, quam substantia nocet, & hæc fugienda. rü causa dimittarum præcipua est, quod aut vix, aut nãquam sine amore valeant possideri.

7. *Ludicra, & nuges. Nam hæc dies a-liam vitam adfert, alios mores postulat. Terent. in Andr. Act. 1. Sc. 2.*

* 2. *Molus*

* 1. *Omnia omnino, &*

* 2. Modus relinquendi etiam certè notâ dignissimus est, multis de causis.

Relinquimus, inquit, non verò, instar quorundam, vel	}	1. Amisimus;
		2. Vendidimus;
		3. Decoximus;
		4. Abiecimus;
		5. Abiuravimus;
		6. Devouimus;
		7. Dedimus;
		8. Intermissimus;
		9. Relicti ab eis sumus.

* 1. Non amisimus, vel tempestate naufragium passi, vel prædone spoliante, & omnia auferente, illis exuti, vt quondam viator ille ab Ierusalem in Iericoz vel confragatione, &c. Luc. 10.

Voluntaria enim Petri & Apostolorum omniû inopia fuit; amittentiû verò his modis planè coacta. Spontanea autem sola aut laudantur, aut vituperantur. *Voluntarie sacrificabo tibi. psal.*

Hilarem datorem diligit Deus.

2. Cor. 9. *Vnusquisque prout destinavit in corde suo, nò ex tristitia, aut ex necessitate; Hilarem enim datorem diligit Deus.*

Quàm vitia ad culpam, ad poenam, tam virtutes ad meritum & gloriam oportet esse spontaneas.

Notent ij, apud quos *necessitas plus posse, quam pietas solet.* Senec. in Troade, Act. 3.

Neque tamen ij pessimè, aut omninò inutiliter, quibus fortiter tolerata calamitas virtutis est occasio. Senec. de verb. cop. si tamen eius est.

D. Hierony. lib. 2. epp. ep. 21. edit. Canisij ad Furiam Romanam. *Arripe, quæso, occasione, & fac de necessitate virtutem. Non quaruntur in Christianis initia, sed finis. Paulus malè coepit, sed benè finiuit. Iuda laudatur exordia, sed finis prodicione damnatur.*

D. Hieron.

D. Hierony. lib. 2. epp. ep. 21. edit Canisij ad Furium Romanam. *Arripe, quæso, occasionem, & fac de necessitate virtutē. Nō queruntur in Christianis initia, sed Paulus malè cœpit, sed bene finiuit. Iudæ laudantur ordia, sed finis prodicione damnatur.*

Zeno Cittiaus in numero fortium & laudatorum cuius hoc amissis opibus responsum fuit: *Tunc secundis ventis nauigauit, quando naufragium feci.* Diog. Laert. lib. 7. c. 1. de vitis Philos.

Alij, dum Athenis diuersaretur, dixisse ferunt, addito naufragio; *Rectè sanè agit fortuna, quæ nos ad philosophiam impulit.* Ibid.

Illi scilicet calamitas virtutis occasio fuit, fecitque ille de necessitate virtutem, quæ alijs multis non tam benè animatis, impatientiæ, & totius nequitia occasio esse potuisset.

Sceleri procliuis egestas.

Ioh. Cassianus Collat. Abbatis Pafnutij c. 5. *Nec enim Abbati Moysi, qui habitauit in loco istius Eremiti, cui Calamus nuncupatio est, quidquam defuit ad perfectam beatitudinis meritum, quod metu mortis, quæ ei propter homicidij crimen intentabatur, impulsus, ad monasterium decucurrit, quam ita necessitate conuersionis arripuit, ut eam in voluntatem, promptam animi virtute conuertens, ad perfectionis fastigia summa peruenerit.*

Arsenium illum Magnum ex aula Imp. in solitudine se idcirco recepisse ferunt, quod Arcadium Theodosij filium Pædagogus forte verberasset, fuissetque ab eo ideò gladiolo impetitu, insidiæque deinceps struerentur. *Michael Glycas Annalium parte 4.*

Talibus vsurpare licet illud Themistoclis: *Perieramus, nisi perissemus.* Plutarchus in Themistocle.

Clavis clavo scilicet tunc expellitur, & malum alio malo, ut febris ab eo, quem inopinantem quispiam amicorum in frigidam intruserat, aut frigida respererat: ut podagra ab eo, quem fortuitum domus incendium è lecto extruserat, aut paupertas inuifitata inuaserat.

Sic Iason quidam Pheræus, à Pheris Theffalicis scilicet, quas tyrannide obpresserat, ita dictus, cum deploratus à medicis vomicæ morbo, mortem in acie quæreret, vulnerato fortè ab hoste pectore, salutem inuenit, hostili gladio medelam consequutus, quam nullè medicorum artes hæctenus illi conferre poterant.

Si non (ut ait quidam) *casus ybique valet*, certè valet in plerisque, tam moralibus, quam artificialibus.

An non aliquando spongiavarijs coloribus adtersis fordidata, per iram in os equi picti iacta à pictore desperante spumam equinam effingere, veram spumæ picturam suo casu dedit?

Malum culpæ, malo pænæ non rarò, ut clavis clavo, extunditur, imò & præuenitur, ac propellitur.

Felix est necessitas, quæ in meliora compellit. D. Aug. ep. 45.

Libertatis tamen longè maius est meritum, & præmium.

Reliquimus ergò omnia, ait Petrus id est spontè deseruimus, spontanei pauperes sumus. Non sunt coacta hæc nostra seruitia.

* ij. *Non vendidimus*, & precium in loculos coegimus, ac reseruauimus, quasi pomum in futurâ sitim, Dei prouidentia diffidentes, ut ferè Ananias, & Saphira. Act.

Non

Non vēdidimus immobilia & mobilia, quasi emigraturi, solum versuri, & hūc illucque peregrinari, vt sic nobiscum omnia portaremus, facilius occurreremus, commodius in itineribus viueremus, in festiuis nullo egeremus.

Nam etiam ditissimus quisque sic venditis & congestis omnibus in crumenam dicere possit, sed alio longē sensu quam Bias, *omnia mea mecum porto.* Cic. in Paradox.

Non mutatione illa dexteræ & astutiæ humanæ vsi sumus, sed *mutatione dexteræ Excelsi.* Omnino *omnia reliquimus.* animos, non res mutauimus, non domos agrosque in aurum vertimus.

Tam prudentes aut prouidentes neque esse, neque videri voluimus. *Reliquimus omnia,* & ipsa, & eorum pretia.

* iij. *Non decoximus,* vt Prodigus ille Eūangelicus viuendo *luxuriosè:* Vētri, Veneri, Otio, Aleæ indulgendo, aut Alchimiam fallacem exercendo, & inflationibus in carbones, patrimonium exsufflando.

Sapē enim pecunias, quas multo cum labore quis viciatim vix comparserit, iuxta Archilochum, eas vniuersas semel in scorti marsupium effundit. Aelian. lib. 4. var. hist. c. 14.

Neque in fraudem vllam creditorum, vt iam soluendo impares, ad te venimus, teque sequuti sumus, vt militiam plerique; minimē gentium. salua nobis erant omnia & integra, sed *omnia reliquimus.*

Cic. orat. in Catilinam. *Ex ijs copijs, que a nobis quotidianē comparantur, magnopere contemno exercitum collectum ex senibus desperatis, ex agresti luxuria, ex rusticis mendiculis, & decoctoribus, ex ijs qui radimonia deserere, quā illum exercitum maluerint.*

Eiusmodi enim Christus sectatores non admisset, vt potē se, ac collegium omne dehonestaturos, & furibus

faribus similes, alienique detentores, ac facientes mala, ut veniant bona.

Pauperes quidem illé, sed minimè pudendos sibi ac suis admittebat, & eos fortè, qui rem fortunæ vitio, non suo, decoxissent.

Interrogandum se aliquandò à Pontifice præsciebat de discipulis, & de doctrinâ: ità se parabat, ut nihil pateret eius calumniæ.

Hinc & nostris, id est, Franciscanorum legibus rectè cantum est, ut cum primis quærat ex Ordinis candidatis, an debitis nullis grauentur, non tam soluendi metu, quam soluendo non simus, quàm alijs nocendi formidine.

Esset enim alioqui non monasterium condere, sed asylum & speluncam latronum; & pro amore in Ordinem sanctum, odium publicum creare, contemptum pro reuerentiâ.

Esset hoc planè Catilinarium. *Catilina enim, fax, & fax illa Rom. Reipub. omnium flagitiorum, atque facinorum circum se, tanquam stipatorum, cateruas habebat. Nam quicumque impudicus, adulter, ganeo, aleâ, manu, ventre, pene bonâ patria dissipauerat, quique alienum es grande conflauerat, quo flagitium aut facinus redimeret: præterea omnes vndique parricidâ, sacrilegi, conuicti iudicijs, aut pro factis iudicium timètes: ad hoc, quos manus atque lingua periurio aut sanguine civili alebat: postremo omnes, quos flagitium, eges. as, conscius animus exagitat: Si Catilina proximi, familiaresque erant. Sallust. in coniurat. Catil.*

Marius etiâ sic olim, à quo nulli gestanda dabantur

Signa Ducis, nisi qui scelerum iam fecerat usum,

Adulter atque in castra nefas. Lucan. lib. 2. Pharsal.

Sic David, necessitate tamen & vim Saulis declinans, non peruersitate, talibus quoque aliquando est

cir-

circumseptus. Et conuenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi aere alieno, & animo, & factus est eorum Princeps. 1. Regg. 22.

Necessitas non habet legem, ait prou.

Iusta ferè sunt, quæ necessaria.

Romani quoque seruitia nonnunquam admiserunt apertis ergastulis, sed & decoctores carceribus liberatos.

Ignauis manibus proiectos reddidit enses. Lucan. lib. 9.

At Christo nulla necessitas eiusmodi hominum conscribendorum: sed neque vllis sacris Ordinibus Religiosorum hominum, qui numero candidatorum obruuntur, & delectum facere possunt, ac debent, sed & probare spiritus, si ex Deo sunt, anno illo toto, quem vocant Probationis aut tentationis tam Actiue, quam Passiue, id est, quo Nouitij tentant, & tentantur.

Alioqui, qui domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?

Qui inuas suas non auxit, sed decoxit, quomodo super decem ciuitates constituatur?

Pessimè ergo quisquis hic ita dicit, & facit: Troi, Tyriusque mihi nullo discrimine agetur. Virg. 1. Aeneid.

Possit tamen tanta esse decoctoris, & cuiuscumque scelerosi poenitudo, dum deditionem sui Christo & monasterio facit, vt admitti non sit nefas.

Moyse Abbas, ante monasticen fuerat homicida. Io. Cass. collat. 3. Abbat. Pafnutij c. 5. imò & latro, & cædibus infamis. Pallad. Lau. hist. 23.

D. Paulus manè lupus rapax.

Iudas ipse ante Apostolatū, quam fuerat nefarius.

Vide

Vide nostrum Codrum Evangelicum.

Dom. ferè dixi D. Hieronymus Lietart quondam Abbas Ghislenopolitanus, vir doctrinâ, & probitate clarissimus, Pater ac Mœcenas meus, blandissimè aiebat cuidam regredi cupienti, vndè fuerat egressus: *Porta patet et pœnitentibus.*

S. Bernardus Abbas Claræu. *cùm casu transiret, vbi homo reus erat suspendendus, & peteret eum sibi dari, Iudex què diceret: Domine, fur est, & suspendio dignus: respondit; Da mihi eum, & ego suspendam illum, Ordinis dictiorem suspendium appellans. Hoc indultum est Ordini à sede Apostolicâ, vt eius obseruatio, pro qualibet satisfactione peccatoribus sufficiat.* Cæsarius lib. 4. miraculorum cap. 1.

Valdè scelerosos admittere Religio potest, tam Christi, quàm cuiusvis sub Christo Sancti, seu Benedicti, seu Francisci, sed scelera magna ibi admitti ferre non potest. Euomit tales, vt mare cadauera. *Vide Gueuarram nostrum in Oratorio Religiosorum.*

Religionum statum, vocant Perfectionis, non quæ iam adsit ingredientibus, sed cui omnem operam nauare debeant ingressi. Scholæ adeuntur non à doctis, sed ab idiotis, tamen scientiæ amatoribus.

Ergò etiã patet (vt meus Mœcenas aiebat) *porta pœnitentibus.*

Coeterum erant Apostoli, sequaces Christi, non vt decoctores, sed vt magnanimes mundi contemptores. *Reliquimus omnia, non decoximus.*

* iij. *Non abiicimus, quasi naturâ malas, & per indignationem, nec sparsimus in mare, aut ignibus dedimus, vt perirent, vt nulli prodescent, sed vti erant, & vbi erant, & quorum vel nobiscum, vel post nos iure erant, reliquimus, vxoribus, liberis, hæredibus, vel primò occupaturis; alicui certè eas à nobis*

bis relictas prodesse voluimus, saltem vt finium
sterquilinum, aut contemptim proiecta in ster-
quilinum, quæ quamlibet vni contemptibilia, in
molesta, alteri tamen vsui esse possunt.

Lactantius libro tertio diu. instit. cap. 22. Philo-
minores nunquam sibi tam sapientes videri solent, qui
cum pecunia contemptu gloriantur. Fortis animus
expecto, quid faciant; & quod ille contemptus em-
dat. Tradita sibi à parentibus patrimonia, tanquam
malum fugiunt, ac deserunt. Et ne in tempestate nauis-
gium faciant, in tranquillo se vltro precipitantes
virtute, sed peruerso motu fortes, sicut illi, qui
cum timent ne ab hoste iugulentur, ipsi se iugulant
vt mortem morte deuitent. Sic isti vadeputant glori-
am liberalitatis acquirere, sine honore, sine gratia per-
dunt.

Laudatur Democritus, quod agros suos reliquerit,
eosque pascua publica fieri passus sit. Probarem si do-
nasset. Nihil autem sapienter fit, quod si ab omni-
bus fiat, inutile est ac malum. Sed hac negligentia
tolerabilis. Quid ille, qui patrimonium in nimios re-
dactum effudit in mare? Ego dubito vtrumne sanus, an
demens fuerit. Abite, inquit, in profundum mala cupi-
ditates; ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Si
tantus pecunia contemptus est, fac illam beneficium
fac humanitatem largire pauperibus. potest hoc, qui
perditurus es, multis succurrere, ne fame, aut siti, aut
nuditate moriantur. Imitare insaniam saltem, siro-
remque Tuditani; sparge populo diripiendam. Potes pe-
cuniam effugere, & tamen benè collocare; quia sal-
uum est quicquid pluribus profuit.

Reliquimus, non eas, aut earum diuendarum
collectum pretium in mare proiecimus, vt quon-
dam Sylla reliquias epuli quod populo dederat.

In aquam proiecit perituras; vel ut Crates ille Thebanus, qui in mare non paruum pondus auri proiecturus: *Abite, inquit, pessum mala cupiditates, id est, opes malarum cupiditatum nunc matres, nunc filia: Ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis, cum scilicet Athenas pergeret ad philosophandum.* D. Hierony. adu. Ioninianum libro secundo epist. ad Iulianum, quae incipit; *Filius meus.* & ad Paulinum, quae incipit; *Bonus homo.*

Vel (ut alijs placet) conscenso nescio quo editiore loco, proclamavit. *Crates Cratet em libertate donat.* D. Greg. Naz.

Lactant. libro primo Inskit. præfat. *Abiecisse quosdam res suas familiares, & renuntiasse vniuersis voluptatibus constat, ut solam nudamque virtutem vudi expeditique sequerentur.*

Sed neque ignibus dedimus, ut impedimenta sollet miles, castra repente deserturus, aut etiam villas, fugiens hostem insequentem, ut quondam Numantini se, patriam, arma etiam sua. *Florus libro secundo cap. 18.*

Ut illa meretrix, quæ conuersa ad Deum, constructa pyrâ, mundum omnem muliebrem, & quæ parta erant libidine, in ignem coniecit, *Thais, opinor. Vita PP.*

Ut quosdam suos libros Ouidius.

Ut veteres, in quodam genere sacrificij, quod Proteruia vocabatur, In eo enim mos erat, ut si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Hinc Catonis iocus, quo Albidium quemdam, qui sua bona comedisset: & nouissimè domum, quæ ei reliqua erat, incendio perdidisset; *Proteruiam fecisse dicebat: quod comesse non potuerit, id combussisse.* *Macrob. lib. 2. Saturn. c. 2.*

Sic lege Moyfi cautum erat, agni Paschalis quia igne comburi, sed ea sensum habebant alios de quo aliàs.

Hinc Theognis non opes, sed ipsam paupertatem iubet *εις μεγαλήτητα πόντον ξίπτειν*, id est, in mare proijcere; Philosophorum severitatem instar, nomine paupertatis intelligens autem ipsam, & auiditatem habendi immensam, (ita illud: *Quis pauper? auarus:*) & amorem opum iam habitatum nimium atque excellentem, quae omnia potius mergenda, & abijcienda, quam res ipsae. *Diuitiae si affluant, nolite cor apponere. Plal.*

Non rerum cumulus, sed sufficientia mentis

Dicit at: sufficiant paucula, diues eris. Quidam Vindocinensis.

Sed neque abiecimus, ut quidam parentes liberos suos sibi aut suis formidabiles, tandem vel perituros, vel à quouis tollendos & adoptandos, ut Priamus Parisidem, Laius Oedipodem &c. non sic, sed reliquimus, aliquorumque esse volumus, vel vxorum, vel liberorum, vel parentum, &c.

Ut quid perditio haec, & iactura, non vrgentia fragio & tempestate?

Democritum non laudat Lactantius, quod agros suos reliquerit, eosque pascua publica fieri, passus negligentia. *Lactant. lib. 3. diu. instit. c. 22. sup.*

* *v. Non abiurauimus*, conceptis scilicet tunc incertis verbis, ut capitale esset, id est, ut peccato latrofero obstringeremur, si quidquam eorum pro temporis necessitate in posterum adtingeremus, quae antè sine peccato adtingi potuerunt.

Intendimus tantum ad ea non reuerti, cum aliquo obsequii tui detrimento.

Nam & Petrus, & alij, etiàm post Christi passionem

nem, piscati sunt, sicque victum nullo peccato quaerunt.

Quin & matrem Christi sibi commendatam accepit discipulus Iohannes in sua, & (vt vertit Arias Montanus) in propria, vbi Græcè est *ἐν τῇ ἰδίᾳ*. Ioan. 19.

* Nisi intelligas, Mariam à Ioanne acceptam in sua ipsius, & propria Mariæ, illi deinceps cohabitante, resque eius instar boni filii ac valetudinem Mariæ diligenter curante.

** Aut dicas, Iohannem diuinitus verboque Christi accepta dispensatione, (vt loquuntur) redire tunc ad olim propria potuisse, aut noua propria quaerere, vt matris inopis sibi tùm decretæ paupertati succurreret.

Nam quidam eam ponunt iustam causam Religionis deserendæ, id est, emigrandi, adhibito tamen certo moderamine, inopiam tantam parentum, vt à liberis subueniri ipsis oporteat.

*** Aut dicas, Iohannem tunc accepisse Mariam in sua, id est, inter sua capisse numerare, inter diuinitis sibi collata beneficia, ac fauores. Et ò verè ingens beneficium, cuiquam Beatam Mariam matrem diuino dono decretam esse: Quis mihi det, te mihi matrem esse ò Virgo, meque tibi filium deuotissimum:

O Maria, mater gratia,

Mater misericordia,

Tu nos ab hoste protego,

Et hora mortis suscipe.

Sed & Cleophas cum socio habuerunt vndè in Emmaunte, coenam ipsi suam, & præterea CHRISTI à se inuitati, cauponi soluerent, si tamen domi suæ tùm non erant, quod magis arbitror.

Vide Concionem nostram in Euang. Feria 2. post Pascha.

His qui mecum sunt, ministrauerunt manus istae,
ait Paulus.

Licita scilicet illi adtingebant.

Matthæus autem ad telonium non redijt, quod
vel omninò sine peccato, vel certè ægerimè, id m-
nus exerceri non posset.

D. Gregorius. Homil. 24. in Euang. *Sunt pleraque
negotia, quæ sine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus
possunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc
ne cesse est, vt post conuersionem animus non recu-
rat.*

Et, Magistro suo adhuc superstite, cibos nonnun-
quam emerunt. Ioan. 4.

Cauendum enim Studiosissimè ab illis Ioannis
Vicleffi articulis, quos recenset noster Castrius lib.
6. adu. Hæreses, tit. Ecclesia, Hæresi 4. in fine.

Quædam ad tempusculum Apostolis præcepta, &
ab eis tantisper seruata sunt, postea non item.

* vj. *Non deuouimus*, aut diras in nostra euomu-
imus, quasi perniciosâ naturâ, aut à malo Deo, qui
non est, creata, errore quorundam Hæreticorum,
sed *reliquimus*, vt oneri futura, vt impedimenta lucri
melioris, & stabilioris patrimonij.

Reliquimus, onerandi pretiosioribus, non impre-
cationibus & anathemate in ea egimus, vt ibi pecu-
nia sit in perditionem. vt & fortè Iudas, cum *proiecit
in templo 30. illos argenteos*, quibus tam bonum Do-
minum seruus perfidus infelicissimè vendide-
rat.

Non cum Cratete diximus, *Abite pessimum
male cupiditates*, id est, diuitiæ quæ cupiditate col-
liguntur, & cupiditatibus ministrant alimen-
ta.

Reliquimus, non malediximus. Nam quid meruistis opes?

Peccata quæ opulenti perpetrant, non opum vitio, sed ipsorum, sed humanæ infirmitati, aut prauitati sunt adscribenda, vt nec dolor oculorum, qui à fulgore solis est, soli ipsi, sed ipsorum teneritudini, sed lippitudini, aut cuius ægritudini solet adscribi.

Non in rebus vitia, sed in hominibus.

Non res in vitium, sed malefacta cadunt. Incert. Autor.

Diuitis sit, eum peccauit, de se ac thesauro suo dicere: *mea fraus omnis: nihil iste nec ausus,*

Nec potuit. Virgil. 9. Aeneid.

Si enim essent opes natura sua malæ, & corrumpere natæ; necessariò essent omnes omninò diuites vitiosi.

Sed hoc falsum est, vt in Abrahamo, Iobo. &c. Ergò.

Deinde, si malæ essent, non eas aliquandò amicis suis promitteret, ac permitteret bonus Deus, vel vt aliquod virtutis & piæ operæ pretium, vel vt pretii totius arrhabonem.

Psal. Beatus vir qui timet Dominum &c. Gloria, & diuitia in domo eius.

Denique non dicitur; *Diuitia si adfluant, nolite admittere, sed nolite cor adponere, hoc tantum. psal.*

* vij. *Non dedimus, aut elargiti sumus, neque exteris pauperibus, neque Phariseorum, aut Sadducæorum, Synagogis &c. etsi Christus suadeat in pauperes erogari, nec improbare meritò quisquã possit, in Religiosas domos aliqua distribui &c. non (inquit Petrus) sic dedimus, sed reliquimus iustis hæredibus (etsi aliter potuimus, vtpotè liberi, & iuris nostri, & pleriq; ferè omnes sine liberis) vt scilicet posteris*

adpareret, non semper necessariò foras erogari oportere, imò verò contrà aliquandò inordinate, suis ipsià laborantibus, neglectis, dispensari exteris et probis, facultates suas.

Est charitas virtus ordinatissima, incipiens à pso, à suis & c. ita, cæteris paribus.

1. Timoth. 5. *Si quis suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infidelis deterior.*

Maximè ad domesticos fidei, inquit Paulus.

D. August. ep. 38. ad Latum. *Si quid sanè pecuniarum tuarum familiaris habet, cuius te implicari negotio nec oportet, nec decet, reuerà tribuendum est matri, & domesticis tuis. Horum quippe indigentia, si pauperibus, ut sis perfectus, instituisi distribuere talia, tui primum apud te locum obtinere debet. Si quis enim suis, & maxime domesticis, ait Apostolus, non prouidet, fidem negavit, & est infidelis deterior.*

Idem multas hæreditates sibi dimissas respuit, eò quòd mortuorum filiis, vel propinquis, potius ipsis deberi dicebat. *Possid. c. 24. vitæ eius.*

Est enim vera charitas ordinata.

Ordinavit in me charitatem. Cant.

At quis ille ordo, exteros pauperes pauperibus domesticis præferentis?

Cùm hæreditate cedant aut cadant, qui nullo peccato suo abdicari meruerunt?

Cùm cogatur filius non degener, tandem pauper esse, cuius patrem Deus ipse libertati suæ reliquerit, & vel diues maneret natus diuitibus, vel pauper fieret, liberà rerum suarum renuntiatione?

Cùm regionem vestram coram vobis, etiam immeritis & egentibus, alieni deuorent? Isai.

Cūr exteris sit remissio, domesticis autem tribulatio? 2. Cor. 8.

Cūr mercenarij abundant panibus, ego autem, neque prodigus, neq; umquam patri molestus, fame peream? Luc. 15.

Non est bonum accipere panem filiorum, & mittere canibus.

Omnia honestè, & secundum ordinem fiant. 1. Cor. 14.

Honora Dominum, sed de tua substantia, de tua, non de tota illa, quam natura, & mos pius filiis non degeneribus adscripsit.

Eccli. 34. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium, in conspectu patris sui.

Iuste, quod iustum est, exequeris.

Noli esse iustus nimis.

Summum ius, summa iniuria. Cic. lib. Off.

Inofficiosa, & contra paternam pietatem pietas, apud totius pietatis patrem summa impietas est. Pietas impia.

Apoge illud veterum Phariseorum commentum: Munus quodcumque est ex me, tibi proderit &c. Matth. 15.

Providentissimam Dei legem (de parentibus adiuuandis scilicet) volentes Scribae & Pharisei subvertere, vt impietatem sub nomine pietatis inducerent, docuerunt pessimos filios, vt si quis ea, quae parentibus offerenda sunt, Deo vouere voluerit, qui verus est pater; oblatio Dei proponatur parentum muneribus: vel certe ipsi parentes, quae Deo consecrata cernebant, ne sacrilegij crimen incurrerent, declinantes, egestate conficiebantur. Atque ita fiebat, vt oblatio liberorum, sub occasione templi & Dei, in Sacerdotum lucra cederet. D. Hierony. lib. 2. in Matth.

Ne Domitianus quidem ipse, relietas sibi hereditates ab his, quibus liberi erant, fiscales recepit. *ton. in vitis 12. Caesar.*

Non cogantur ad necessariam paupertatem immerentes, à patre carnis suæ, ad quam ne à Domitiano quidem ipse coactus est.

* viij. *Non intermissimus* ad tempusculum, quamprimum ut collibuerit, ad ea, ut canis ad vomitum, redituri, aut sarcinam tantisper depositam, flumine transuadato, recepturi, nullâ urgente necessitate, nullâ nostrorum caritate, sed leuitate.

(Inuenitur enim sæpè, qui *quod petijt, spernit; & potit, quod nuper omisit.* Horat.)

Non enim hoc propriè relinquere est, sed intermittere.

At Apostoli propriè omnia reliquerunt. *Reliquimus omnia.*

Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.

Qui perseverauerit usque in finem hic saluus erit.

Virtus boni operis, perseverantia est. D. Greg. hom. in Euang.

Iusta sed in solo fine corona datur.

Faustus Andrei.

Possit tamen charitas vel Patriæ, vel Parentelæ aliud aliquandò extorquere.

Sic quondam in Mantsfeldiorum familia (quæ etiam Imperatores dedit) aliquis extitisse fertur, qui iam monachus factus, ad nuptias aut transierit, aut redierit, donec prolem legitimam suscepisset, quod vel mascula, vel tota eius familiæ proles ad unum illum esset redacta. Id didici Luxemburgi, ex ipso Comite Mantsfeldio Petro Ernesto, sene illo centenario, cum mihi miranti imaginem monachi tonsurati, cucullati, & simul torquati in tabella vna recenti

recenti, alterâ vetusta, specie amatoris, & adulan-
tis mulieri sponfaliter comptæ, depicti, significa-
tum seriò explicaret. Quin etiâ tunc spectandum
dedit antiquum volumen impressum, in quo eadem
effigies impressa viseretur, & Germanicè (si benè
recordor) explicaresur. Itâ tùm ei charus eram, sa-
crarum scilicet eius Confessionum auditor.

Sic nuper Capucinus ille nobilissimus Gallus,
Gaudiosæ Dux (seu Ioyensius) iâm D. Francisci re-
gulam (aliquod annos, opinor) professus, Capuci-
num exiit, arma induit, suppetias laturus pericli-
tantibus Catholicis aduersus hæreticos regnum ac
summum in Gallia imperium adfectantes, Pontifi-
ce Max. probante, idemque tandem in monasterium
regressus, vel bello isto confecto, vel pacibus ritè
perfectis.

Chronica Gallica Ord. Minorum.

In Turcarum quoque Annalibus aliquid simile re-
perias, de summo aliquo Imp. eoque ex gente Otto-
mannidarum (Amurate scilicet.) Is enim senescens
regni curas abiecerat studio pietatis, imò superstiti-
onis maioris, substituto sibi filio Mahumete; sed
eodem filio rebus, & bellis gliscentibus impari, re-
lictâ solitudine resumpsit imperium. *Pius II. hist. de
Europâ, cap. 6.*

Publica scilicet salus, ac necessitas, innictissima
regula est.

Omnia ad ædificationem, & ad maiorem Dei glo-
riam, sub Pontificum Summorum beneplacito, ac
moderamine,

Sed & communis opinio est, licere Monacho, et-
iâm professo, redire ad sæculum, & tractare sæcu-
laria, quæstumque facere, si aliter parentes, eius
ope destituti, vitam sustentare non possint.

Lex

Lex enim Naturæ tam sacrosancta, vt nec ei e-
dem consilia Euangelica derogent.

*Parentibus nos primum Natura conciliat, quos no-
lere nefarium est. Cicero. de reſponſis Aru-
cum.*

Quemadmodum ſuperius aiebam, patrem, non
rectè, ſtudio Euangelicæ paupertatis, ſua in extero
pauperes diſtribuere, neglectis ſuis ipſius liberis in-
nocentibus, ac nullam meritis abdicationem; ſic &
multò minus, licet liberis, ſic ad perfectionem animi
adpellere, vt iuſtæ parentum neceſſitates, & officia
iuſta in parentes miſeros negligantur.

*Hic ſummum ius, ſumma ſit iniuria. Cicero lib.
Off.*

D. Iohannes Euang. videri poſſit præſſe exem-
plo, qui nouam matrem ſibi à Chriſto decretam Ma-
riam ſemper virginem tunc diu viduam, orbam tali
filio, ſeneſcentem, omnibus deinceps à filij crucifixi-
one ludibrio futuram &c. *recepit in ſua*, vel ea que
olim fuerant eius, vel que deindè nouo labore &
quæſtu ſua erat factururus.

* ix. *Non relictii ipſi ſumus ab eis, vt qui moriun-
tur, qui etſi relinquere ſua ſuis, aut primò occupati-
ris dicuntur; non tamen tam illa relinquunt, quam
ipſi ab illis relinquuntur. Seruarent enim adhuc
illa, ſi per mortem poſſent, & hinc ſecum effer-
rent.*

*Relinquere hæc magis expedit, quam relinqui. D.
Bernard. de colloquio Simonis & Ieſu.*

Morientes, omnibus, que ſua vocabant, exiuntur,
nuli que, quales huc venerant, hinc abire cogun-
tur.

Nihil omninò morientem antegreditur, ſequi-
tur, aut comitatur: præter virtutes, & benefacta,
ſi bo-

fibonus fuit, præter peccata & supplicia, si improbus.

Sola defunctorum comes misericordia.

Opera enim illorum sequuntur illos. Apoc.

Qui opera misericordiæ exercendo, sua *disperfit*, dedit pauperibus; non tam reliquit ille opes suas, quam sibi in posterum profuturas in cœlum præmit, neq; ille ab suis opibus relictus est, aut desertus, sed ab ipsis utiliter est præuentus.

Nam *facultates Ecclesiæ, quas requiris, in cœlestes thesauros manus pauperum deportauerunt*, aiebat olim cordatus ille Hispanus sanctus Laurentius, Lauro, imò toto Laurente agro, dignissimus, Decio Tyranno iam iam igne torrendus anno salutis 151. *Breu. Rom. 10. Aug.*

Tantò *integrius erant salua, quantò sanctius, probantur expensa. D. Leo serm. in Natiu. Sancti Laurentij.*

Terrena omnia, qua seruando amittimus, largiendo seruamus. D. Geg. in homil.

Si amas perdes: noli amare, ne perdas, tam substantiam, quam vitam. D. Aug.

Non relictus ergò ab opibus sumus, vt moribundi, sed ipsi *reliquimus omnia*, ait Petrus.

Relinquit enim heredibus dicuntur, quæ ad eos parentis propinquitie morte deuoluuntur, vnde illud Martialis: *Res non parta labore, sed relictæ.*

Quod genus opes reliquijs quibuslibet sanctissimis plerique multi habent chariores ac venerabiliores; eisq; ægrius carerent, quam parentibus: et si (censurâ Socratis) *et sudor prouocatus exercitijs, decentior est; sic etiam diuitiæ proprijs laboribus adquisita.*

Sed reliquimus omnia, viui adhuc, & sani, inquit; Nam relictis omnibus, deinde sequuti sumus te.

Reli-

Reliquimus ergò, id est, negleximus, ad remittenti esse desimus, omnem rei familiaris cultorandæ, augendæque curam liberè omisimus, quo se su dicitur aliquis amicum relinquere, aut deserere id est, negligere. Cui nos desolatos relinquis? aiebat B. Martino sui discipuli.

Cic. lib. 1. ep. Famil. ep. 9. Ut iam sit in ijs culpa qui me non defenderunt: non minor est in ijs, qui reliquerunt.

Reliquimus omnia, id est, commodis nostris omnibus neglectis, emolumentis, & præmijs prætermisissis, curâ, cogitatione, & vigilijs omnibus, res tuas, & Patris tui cultum dumtaxat, promouere studimus.

Omnia, non solum quod nimium videri potuit, reliquimus, sed etiam quod ferre poteramus commodissimè; contrâ quàm famulum pecunia in itinere grauatum facere admonebat Aristippus.

* *Omnia omninò. { 1. Desideria habendis
quæ suprâ dixi, nec- { 2. Iura successionum;
non ipsa { 3. Ludicra, nuges, & nugas.*

* *j. Desideria habendi, spes, &c.*

Multùm Petrus, & Andreas dimisit, quando uterque desideria habendi reliquit. D. Gregor. homil. 5. in Euang.

Reuerâ omnia contemnit, qui non solum quantum potuit, sed etiam quantum voluit, habere contemnit. Sed in eo quod cupiebatur, oculi Dei testes sunt; in eo quod habebatur, & hominum. Nescio quo autem modo cum superflua & terrena diliguntur, atque etius adeptâ, quam concupita constringunt.... Aliud est enim, nolle incorporare quæ desunt, aliud iam incorporata diuellere. Illa velut cibi, repudiantur; illa, velut membra, praciduntur. D. Aug. ep. 34. ad Paulinum.

D. Bernard. hîc. *Omnia sanè dixerim, non tantum possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maxime. Plus enim concupiscentia mundi, quam substantia nocet: & hec fugiendarum causa diuitiarum præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri.*

D. Gregor. homil. 5. in Euang. *Affectum debemus potius pensare, quam censum.*

Propterea non simpliciter dictum *Beati pauperes*, sed cum additamento isto *spiritu*, id est, non tantum qui nihil habent, sed etiam qui nihil cupiunt, & hi maxime.

Multos enim profectò inuenias, qui nec Regno, nec Imperio, imò verò ne Papatui ipsi quoque renūtiare velint, etsi aperte nec sperent similia, nec aspirant.

Regna deuorant atque Imperia spebus obscuris scilicet.

Sperare qui nihil potest, desperet nihil. Senec. Trag.

Memorable est, quod de Mauritio quodam Parisiensi olim Episcopo ab autore optimæ fidei narratur, illum videlicet adhuc satis puerulum ostiatim mendicantem, sed litteris humanioribus iam abunde excultum, & ideò iam tum magna cogitantem, cum quidam facetuli homines eleemosynam illi negarent, nisi Episcopatu Parisiensi renuntiaret, nunquam ea conditione accipere voluisse, ac tandem Episcopatu illo eodem potitum esse. *Gulielm. Tyrius lib. 23. de bello sacro c. 3.*

Diuus Gregorius homil. 5. in Euangelia. *Certò nos & habita cum amore posidemus, & ea qua minime habemus, ex desiderio quarimus. Superi faciant, vt magnam etiam malis artibus seru-*

seruitute, adulatione, lenocinijs. &c.

Inuenias enim & viros, quos opum studio pudeat vilissimo cuique, sed locupleti & numma ancillari.

* ij *Iura successionum*, quæ nonnullos è puluere carcere euehunt ad regnum, quarum & occasione vides plerisque Vestalia omnia & Sacerdotia sua relinquere.

Valentinianus Imperator adhuc scutariorum Tribunus, mandato Iuliani Imp. cognito, ut sc. aut Tribunatum amitteret, aut à fide Christianâ deficeret, non solum honorem, quem gerebat, reliquit, verum etiam pecunias, stipendii nomine sibi debitas remisit; & ut tantò melius Christianæ Religioni vacaret, vrbe relicta in cœnobium se contulit exulatum, duosque ibi annos & dimidium inclusus, præclarum animi pii specimen dedit. Nihilominus idem Iuliano interfecto, ac mox Iouiniano mortuo, qui pro Christi nomine amisit Tribunatum, retribuente Christo, in locum persecutoris sui, accepit Imperium, ait Orosius lib. 7. cap. 32. Vide & Gueuarram nostrum lib. 1. Horologii Principum cap. 25.

Non erant deinceps Apostoli vllas adituri successiones.

* iij. *Ludicra*, nuces, & nugæ (ut est in proverbio.)

Dum tempus ad eam venit, tunc sui ut animum expleret suum:

Nunc hæc dies aliam vitam adfert, alios mores postulat. Terent. in Andr. Act. 1. scen. 2.

Nucibus facimus quacumque relictis,

Quam sapimus patruos. Pers. sat. 1.

Quam essem paruulus, loquebar & sapiebam ut paruulus: quum autem factus sum vir, euacuavi quæ erant paruuli. 2. Cor. 13.

Versa est in luctum cit hara mea.

Risum reputavi errorem.

In Deo vno ac solo mens deinceps defigenda, totaque voluptas constituenda. *Deus meus, & omnia,* aiebat D. Franciscus.

Ferunt Eremitam quendam, virum magnæ prohibitatis, qui etiã omnia propter Deum, vnâ fele exceptâ, reliquerat, quam crebrò cum blanditijs etiam gremio fouebat, aliquandò Deum orâsse, sibi vt ostendere dignaretur, *Eccum quo esset sibi speranda mansio in calo?* ac noctu reuelante Deo didicisse, fore cum Gregorio Rom. Pontifice. Illo autem vehementer ingemiscente, quasi parùm illi spontanea paupertas profuisset, quòd pariter cum eo, qui tantis mundi diuitijs abundaret, donaretur: alia nocte audisse dominum sibi dicentem: *Cùm diuitem non possessio diuitiarum faciat, sed cupidus; cur audes paupertatem tuam diuitijs Gregorij comparare, qui magis selem quotidie palpando diligere comprobatis, quàm ille diuitias, quas non amando, sed consumendo, cunctis largiendo, dispergit?* Ex aurea Legenda titul. de S. Gregorio, & lib. 2. capit. 80. Vitæ ipsius S. Greg. per Ioannem Diaconum, apud Surium.

Nota verò, ibi *crebram palpationem, & quotidianam* damnari, non raram, & per interualla. Nam non sic ludicra & nuces Apostoli & Monachi relinquunt, vt non aliquandò liceat ipsis animos relaxare ludis honestis, aut iocis.

D. Antonius ille Magnus id satis ostendit, similitudine arcus non ferentis irremissam intentionem.

Interpone tuis interdum gaudia curis, aiebat ille.

Vide nostram naufragij tabulam primam, conc. in Domini-

*minicam XVI. post Pentecosten, parte 1. de instituta
Sabbati causis, pag. 350.*

* 3. *Qua opinione autem, aut quo de diuitijs in-
cio? An quia reuera malæ, aut saltem illorum so-
fo?*

Minimè gentium. Nam nec re verà malæ sunt c-
nitia, quia entia sunt, & res aliqua.

*Bonitate enim entis (vt schola loquitur) boni
sunt, vti & dæmones ipsi. Vide Aug. tomo 5. de Civitate
Dei lib. 19. c. 13. vbi ait: Diaboli natura, inquam non
natura, mala non est.*

Cauenda enim hæresis Manichæi pestilentissi-
ma dicentis, *Creaturas esse malas ex se, & genera-
tione suâ, quia (inquit) à malo Deo create sunt, cui
sententia postea subscripsit Priscillianus. Cætrius no-
ster lib. 4. aduers. hæreses, titul. Creatura, hære-
si 2.*

Nec aurum, nec argentum, nec quidquid in mâr-
supium & ærarium infertur, malum est.

Nam Genes. 1. dicitur: *Vidit Deus cuncta quæ fecit,
& erant valde bona.*

Omnis creatura Dei bona est. 1. Tim. 4.

*Diligis Domine omnia, & nihil odisti eorum, quæ se-
cisti. Sap. 2.*

Quia sunt, & ab optimo Deo sunt, bona sunt.

Fontium naturam riuuli consequuntur.

*Non potest arbor bona fructus malos facere. Mat-
thæi 7.*

Auis bonæ bonum ouum.

*D. Ambros. lib. 8. in Lucam. Diuites discant, non in
facultatibus crimen haberi.*

Non tamen opes bonæ, quasi bonitatis moris ef-
fectiuæ, id est, non sunt tales, vt possessores bonos
natura suâ faciant, non: alioquî diuites omnes boni
essent, & probi.

possetne

Possitne enim quisquam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? Cic. paradoxo 1.

Mala tamen & improba, improbitate moris adpellantur, per accidens, ab ipsorum possessorum abusu.

Non in rebus vitium, sed in animo ipso est, ait quidam sapientissimè.

Diuus Ambrosius vbi supra in Luc. Diuites discant, non in facultatibus crimen haberi, sed in his qui uti nesciunt. Nam diuitia ut impedimenta sunt improbis, ita bonis sunt adiumenta virtutis.

Ioan. Cassian. Collat. 3. Abbatis Pafnutii cap. 9. Sunt quoque media diuitia, id est, quae possunt vel bona esse, vel mala. Ad utramque enim partem, pro arbitrio & qualitate vtentium, transferuntur.

Diuus Bernardus lib. ... de considerat. Aurum & argentum, & cetera huiusmodi, quantum ad animi bonum spectat, nec bona sunt, nec mala: vsus tamen horum bonus, abusus mala.

Terent. in Heaut. Act. 1. Scen. 2. ex Platone multis locis... Diuitia...

...perinde sunt, vt illius animus, qui ea possidet.

Qui uti scit, ei bona; illi, qui non utitur rectè, mala.

Plato de Diu. Opes honestis viris ac bonis bonae sunt, improbis vero malae.

Pecunia, si uti scias, ancilla est; si nescias, Domina est. Senec.

Lydio lapidi & qualitatis auri iudici, diuitias merito comparaueris. N. Comes lib. 7. Mythol. cap. 7.

Præclare dictum est à Sapientibus, diuitias tanquam lapidem iudicem animi cuiusque esse datas hominibus, quae viris bonis & prudentibus facultates essent,

essent, & quasi oportunitates ad res præclare gerere ad Patriam, ad sui ipsorum, ad amicorum, ad bonorum commoda concessæ: at imprudentibus & malis quasi supercilium, cum augeant desiderium ipsum accumulatum, quare vel ex ipsarum diuitiarum usu, quantum quisque sit vir bonus, & Dei amicus, posset dignoscere.

Bion optimè, quum diuitias dicebat esse nervum actionum, quòd sine his nihil ageretur.

Ergò nimis angustè, qui dixit Neruum belli dumtaxat pecuniam.

Validæ sunt in omnem partem; Probis Improbique. Probis enim sunt virtutum adiumenta & ministeria; Improbis etiam malorum irritamenta.

Improbis sunt, quod gladij in manibus furiosorum, vel ardentes faces seu piceæ, seu stramineæ in manibus amentium, in casis & inter stipulas ardetes versantium: sunt probis, quod scalæ ascensuris, quod machinæ illæ Dædaleæ aut Archimedeæ volentibus ingentia pondera attollei; quod à la ipse volucris; quod vela, remi, ventiq; fauentes navigantibus.

Sicut ericius nullâ sui parte tutò tractari potest aut quatridentis clauus calcari; ita nec ab improbis diuitiæ.

Non scorpius morfu, non visu basiliscus illis nocentior. Vide nostram Acad. Peccatorum tom. 1. edit. Gall. Paris. serm. 9. pag. 397. & seqq. editionis vero Latinae Colonienf. pag. 255.

Non ergò relinquendæ diuitiæ, neq; ab Apostoli sunt relictæ, opinione malitiæ, quæ ipsis insit, uti ne viris uxores, nec mariti fœminis contemnendi, nec est, coniugia non spernenda, ut res malæ: aut quia dicitur est vxoria, lites (ut quidam ait:) sed infirmitas cuique suæ conscientia, aut virium suarum, ad bene

ipsis utendum, diffidentia : deniq; studio Philosophiæ, & expeditioris sequelæ Christi, Apostolorum exemplo. Sequitur enim : *Et sequuti sumus te: quasi is fuerit scopus & finis relinquendi.*

* 4. *Quâ intentione ?* Dicam. Christum sequendi expeditius, atque imitandi exactius. *Et sequuti sumus te. Quod proprium Apostolorum est, atque credentium (ait hic Hieronymus) & perfectionis est.*

Relinquere enim solo odio curarum, quæ earum administrationem comitantur, & amore otij & incuriæ; non video quid profit, ut nec vxorem relinquere, aut nolle, quia ferè semper habet lites, alternaque iurgia lectus;

In quo nupta iacet, ut ait Iuuenalis sat. 6. aut quia

Melius nil cælibe vitâ : aut quia anxia est cura liberorum : (Nam certè crescentem sequitur cura pecuniam)

Anaxagoras lib. de regno inquit, magno cum negotio pecunias comportari, sed multo maiori operâ conseruari & custodiri :

Ut echinum, sic nummos capere facilius, retinere verò difficile :) nam tunc homo seipsum querit, non Deum : Philaurus tunc est, non Theophilus.

Studio ergo duplici Apostoli sui reliquere.

{	1. Sequela in-	}	1. Localis;	{	1. Præ-
	liuidua ipsius Christi.		2. Speculatiua;		ptorum.
			3. Moralis.		2. Consili-
	2. Imitationis absolutæ.				orum.

* 1. *Sequela indiuidua &c.*

* 1. *Localis, ne latus eius vnumquam desererent, sed semper ex eius ore penderent.*

1. *Honorem*, quem Christo contem-
bant, amplificato sic eius au-
torio;
- Ea autem me- 2. *Ministerium*, quod ei præstar-
ritoria propter 3. *Præsidium* aduersus insidiato-
cum fuisset necessarium;
4. *Proficiendi tantum studium.*

Sequelæ ergo localis studio relicta illa omnia
Apostolis, ut pondera, & impedimenta.

Stare enim simul non possunt, Iesum Christum
hominem nullo certo loco consistentem, sed omni-
bus natum, omnibus omnia factum, semper in mo-
tu Solis instar, hodiè domi, cras ruri, pridè in tem-
plo, postridè in foro versantem passum sequi, & ad-
rem familiarem adtentum esse: quemadmodum vix
est militare, in castris & sub signis esse, & mercata-
ram exercere, &c.

Utraque res hominem totum effragitat.

Hoc agere, & ista non negligere, vix possit
quisquam.

*Nemo potest duobus Dominis seruire: Aut enim unum
odio habebit, & alterum diliget: aut unum suffrahit,
& alterum contemnet. Non potestis Deo seruire, &
Munone, aut lucro. Matth. 6.*

*Nemo militans Deo amplificat se negotijs secularibus:
ut ei placeat, cui sequebatur. 2. Timoth. 2.*

Ut situlas ambas simul è trochleâ, & arenâ ea-
dem pendulas puteus non capit; nec est eiusdem si-
mul sorbere & sperere, pugnare, & ad sarcinas stare:
sic nec negotijs illis duobus homo sufficit vnus.

Ne Hercules quidem contra duos. prou.

*Sed dum tu sectaris apros, ego retia tendo. Virgil.
Bucol. Eclog. 3.*

Seruulo.

Servulorum diligentiam & pedisequorum hinc Apostoli voluerunt imitari; & veteres seu Auditores seu Sectatores Philosophi cuiuscumque, qui præceptorem assidue comitabantur, ut colloquio eius perpetuo & usu eruditiores, eiq; per omnia similiores evaderent, unde & sectatores proprie vocabantur.

Hinc Plinius epist. 110. *Tum ego, qui vir, & quantus esset, & altissime inspexi, cum sequeretur ut Magistrum, ut parentem vereretur.*

Sequuti sumus te, tam studiosè, quam filij, Patrem; quam Pupilli, Tutorem; quam Milites Ducem opt. quam Servi servati servatorem; quam greges, pastorem; quam oves, petronem seu veruecem sectarium; quam canes fidelissimi altorem suum; ut solem, Aeliotropion; ut adamas, ferrum; & flos nescio quis, Lunam; & silenites lapis, Lunæ motum. Aiunt enim in eo lapide imaginem Lunæ candida refulgere, cum ipsa renouata renouari, cum antiquata antiquari, cum laborante & eclipsi patiente, idem pati Denique ita *sequuti sumus te*, ut corpus umbra.

Non potes auelli: simul hinc, simul ibimus, omnes inquebant, cum vel pedem domo efferret. Eamus & nos, & cum illo moriamur.

Tollati sensu, principaliter intelligitur de sequela corporali, scilicet quia se piebantur Christiani, quocumque iret, adherendo ei inseparabiliter. multi quippe verbis eius credebant, & tamen eum non sequebantur, sed manebant in proprijs gaudentes & mirando videntes: soli autem Apostoli & Discipuli Christiani se piebantur, non recedentes ab eo, & quia ista se quela magnam virtutem secum adiunctam habebat, valde laudatur. . . . Nam ut multis virtutibus & difficilibus operam dabant. Nam

credebant in eum, sequebantur doctrinam viuendi ad
traditam, quantum ad virtutes necessarias. Tostar. qu.
189. in c. 19. Matth.

* 2. *Speculatio*, id est, studio eadem de iisdem
tiendi, docendi, adfirmandi, disciplinam omnem
cuncta eius dogmata imbibendi & tuendi, si qui
pugnarent, quo sensu vsus Cicero hoc sequendi ve-
bo, cum ait: *sequimur in hac questione potissimum Sto-*
cos. Cic. lib. 1. Off.

Et libr. 1. epp. famil. epist. 9. *Id iubet idem illi*
Plato, quem ego autorem vehementer sequor, tan-
tum contendere in Repub. quantum probare tuis ciui-
bus possis: vim neque parenti, neque patriæ afferre oport-
tere.

Illud alicuius est septem Sapiensibus oraculum
(*sequere Deum*) hunc quoque sensum habere potest,
vt sit idem cum Deo sentire, tueri dictamen rati-
onis, quæ cuique suus quasi Deus domesticus est.

Inest enim suus cuique animus, Deus, aiebant vul-
gò olim Græci. De hoc dicto (sequere Deum)
vide Plutarch. libello de audiendo. Ciceronem lib. 3. de
Finibus.

Sic 3. Regg. 18. *Si Dominus est Deus, sequimini*
eum.

2. Regg. 15. *Toto corde vniuersus Israel sequitur Ab-*
salon.

1. Paral. 12. *Magna pars eorum adhuc sequebatur do-*
minum Saul.

Eccli. 12. *Gloria magna est, sequi Dominum, in nullo*
ab eo dissentire, etsi absurda aliquando humanis iu-
diciis eius dicta, aut facta videri possint.

Apostoli ergò ità sequuti sunt Christum, vt om-
nia eius paradoxa reciperent, etsi sæpè non intelli-
gerent, sæpè etiam alii respuerent, aut refellere co-
gerentur.

Vt in materia Sacramenti Eucharistici, aliis dicentibus, *Durus est hic sermo* &c. aliis etiã Magistrum deferentibus, ipsi perstiterunt; & , rogante Domino, an vellent & ipsi abire , & scholæ suæ valedicere, vno Petri ore omnes responderunt: *Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.* Ioan. 6.

Item, suadenti ignoscere septuagies septies &c. & centum similia paradoxa Christiana & Evangelica proferenti (de quibus tractatum specialem meditatur, Deo adiutore) nihil repugnarunt.

Pythagoricis scilicet ipsis sequaciores fuerunt, quos serunt, si quid affirmarent in disputando, cum ex ijs quæretur, quare ita esset, respondere solitos: ipse dixit. Ipse autem exat Pythagoras. tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam sine ratione valeret autoritas. Cic. lib. 1. de Nat. Deorum.

Sic Ciceroni vnus Cato testis pro centum milibus. Cic. lib. 2. ad Atticum.

Aduersus Reges, Cæsares, populos, Philosophos omnes, Magistri sui dogmata Apostoli defenderunt: suo etiam sanguine ac morte firmarunt, autorarunt; vnde Martyres, id est, testes dicuntur, quod Pythagorici pro sui Pythagoræ dogmatis non fecerunt.

Res sanè Deo gratissima, sic captiuare omnẽ intellectum in obsequium Christi: & huius studio, omnia relinquere, & localiter Christum sequi.

* 3. *Moralis*, præceptorum, id est, vt præcepta eius facilius obseruarent. Dicitur enim quispiam quempiam sequi, cum ei placere studet, atque obtemperare.

Mirè autem Christi præceptorum obseruantiam, impediunt opes, & sequaces earum sollicitudines.

* *Et consiliorum*, quibus accensetur paupertas voluntaria.

* *y. Imitationis absolutæ*, vt quasi animarum suarum

rum vultus ex vultu Christi compararent, & non essent oribus similes filij parentibus, quàm isti moribus Christo Domino N.

Cerrè, Christus Dominus in multis perfectus se gessit, domi maxime, quàm ipsa eius impercepta & consilia exigerent, quorum plerumque Apostolos fuisse imitatos perquam credibile est.

Ergò, *Et sequuti sumus te*, id est, omnia reliquimus, ut facta tua, quàm quàm possemus, imitemur, ut te, & mores tuos, prorsus indueremus.

Quia vidimus te, cum diues esses, in sinu Patris, ad nos venisse rerum omnium egenum &c. imitari te & hic volumus.

Quia te nudipedem, eadem semper veste, mutatorijs valere iussis, utentem, vidimus; etiam nos mutatoria & duplicia abieciimus.

Quia vidimus te non habere, ubi vel caput reclinare, neque nos domos habere volumus. *Relinquimus omnia, & sequuti sumus te.*

Exempla vitæ tuæ, præcepta omnia & consilia alijs data supergressæ, quàm proximè potuimus sectati sumus, solidas noctes orando, peruigilando, ieiunia continuando, nobis subtracta alijs erogando, ægris opitulando, iniurias tolerando, pro inimicis orando, aduersis gaudento, mortem acerbilissimam pro Deo, & æqui iustique studio, in delicijs numerando &c.

Auribus scilicet, & oculis dogmata & exempla Christi, perpetuo illo comitatu & conuictu haurientes Apostoli, non potuerunt non euadere sanctissimi, & omnes transcendere.

Perpetuo in oculis tanti Magistri positi, ut plasma in manu artificis, non poterant non esse moribus sanè reformatissimis.

*Oculus Domini impinguat equum, agrumque
prou.*

*Vel ad oculum diu seruientes, discunt tandem vir-
tuti ipsi seruire.*

*Talis etiam quisque efficitur, qualium societate frui-
tur. D. Hieron. Nullus unquam repertus, qui si quid in-
gentis haberet vitii, non illud simul vt in Arcopagum le-
ctus esset, abijceret: tantum aliorum erat virtus, vt nemo
esset tam perditus malus, quin illum puderet, solum inter
tantam puritatem esse maculosum. Isocrates in orat.
Arcopagiticâ.*

*Et hæc sequela omnium maximè meritoria, & fi-
nis ceterarum. Sequi corporaliter Christum (inquit
Tostatus) nisi virtutibus, & fide consequamur, nihil valet,
sed magis nocet, sicut Iudas Christum secutus est, qui
inmensum cum eo deterior effectus est. Tostat. quæst. 189.
in c. 19. Matth.*

*Hic ergo cursus fuit, hinc maximè spectatum ab
Apostolis, cum omnia reliquerunt, & cum eum cor-
poraliter, seu localiter, & cum speculatiue sequenti
sunt. Hoc, via; illud, meta.*

*Nam relinquere omnia, & illum sequi localiter, etsi
bonum erat, non tamen tale naturâ suâ, sed duntax-
at, quâ ad vltimum illud ordinabatur.*

*Similiter, si quis omnia relinqueret, non inten-
dens Christum sequi, vt multi olim Philolophi, aut
si quis sequeretur tantum, comitaretur, dogmatis e-
ius imbueretur, mordicus ea tueretur, pro ipsis mo-
reretur, nihil apud Deum, neque laudis, neque præ-
mij mereretur, nisi etiam adesset eius imitandi studi-
um, & sequela illa moralis.*

*Non auditores verbi, sed factores legis iustificabun-
tur.*

*Itaque Christus Apostolis præmium pollicens, hoc
solum*

solum repetit: *Vos qui sequuti estis me, id est, imitati estis me, centuplum accipietis.*

Hoc vnum est, quod Christianos geminos conuenit.

Qui dicit, se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. 1. Ioan. 2.

Non tam scholæ, quam vitæ discendum. Senec. ep. 107.

Non in verbis, sed in rebus est Philosophia... Animam format, & fabricat, vitam disponit, actiones regulat, agenda & omittenda demonstrat. Idem. lib. 2. ep. 4. aut 5.

Iustin. Martyr. Apolog. 2. pro Christianis. Restat, vt dicamus, eum solum, qui est pius ac religiosus, esse Christianum.

Relinquere omnia, omnes non possunt, nec omnibus conuenit, nec fortè ordini Vniuersi; sequi etiã localiter Christum, & Auditores eius perpetui, ac Conuictores indiuidui esse iam non possumus, tardius huc nati scilicet: At imitando sequi, quantum facis, possumus omnes, & debemus.

Hoc vitæ archetypon atque exemplar datum vniuersis.

Conformari huic oportet, quotquot volunt tandem reformari corpus humilitatis suæ, & conformari corpori claritatis eius.

Cætera etiã perditè facere, & perire posthæc potes: Hoc autem non nisi benè, & salutariter.

Vtilius terrena opulentia tenetur, quam superbè relinquitur. Diuus Augustinus ep. 34. ad Paulinum.

Et est qui frustra Christum localiter sequitur, vt Iudas; est, qui vanè, vt turbæ multæ; imò est qui impiè & damnabiliter, vt Pharisei cum Principibus Sacerdotum, Christum scilicet sequentes, vt torua leana lupum

lupum sequitur, lupus ipse capellam. Virg. bucol. at nemo frustra, nemo inutiliter, nemo damnosè eum sequetur moraliter, seu virtutum eius imitatione.

Et hæc quidem hæctenus de ipsis Apostolis & Evangelio; iam ergo tandem, si placet, pauca etiam de S. Othomaro nostro dicamus.

III.

Vt quadrent ista D. Audomaro, Tut elari nostro.

D. quoque Audomarus Apostolis, multis nominibus, est accensendus.

* 1. Reliquit enim & illa omnia amore Christi.

{	1. Parentes;
	2. Patriam;
	3. Opes;
	4. Monasterij delicias spirituales.

* 1. Parentes, sanè nobiles, Friulphum patrem, & matrem *Domitam* re magis, quàm nomine, degentem scilicet magnâ modestiâ sub iugo Dei, mariti sui, & Principum &c. non multarum indomitarum instar, filiarum Belial, quæ nec superos, nec maritos, nec rerum Dominos reuerentur, Furia si non Infernales, certè domesticæ.

Benè *Domitam*, non tantum *Domitellam*, quæ pulum hunc tam cicurem & mansuetum, S. Othomarum erat paritura.

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos

Noram. Virgil. Bucol.

Ex Leænis leones. Vt fortes nascuntur fortibus, truces trucibus; sic mites mitibus.

Per-

Perdomiti & benè morati parentes benè moratam
prolem producant.

Parentes autem relinquere, *hoc opus, hic labor est*,
Virg. 6. Aen.

Psalm. 44. *Audi filia, & vide, & inclina aurem
tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris
tui.*

Propter hoc, id est, uxorem, *relinquet homo pa-
trem & matrem*, dictum, ad insinuandum magnum
amoris maritorum in uxores lectimonium, qui hoc in
ipso possit.

Hoc opus, hic labor est, inquam, maxime cum
amor parentum in liberos est intensior, ut ferè solet,
cum masculi sunt, vnigeniti, & benè morati.

At S. Audomarus, & masculus, & vnicus suus,
& morum laudatissimorum semper fuit.

Ergò.

Imò non semel tantum is parentes reliquit, sed
bis quoque, saltem ipsum patrem: primum, cum in
monasterium se contulit; iterum, cum, ex monaste-
rio, Teruannam, pascendarum ibi Christi ouium &
Episcopatus gratiam, venit.

Nam mortuam matrem *Domitiam*, S. Othomarus pa-
trem ad Monasticen adtraxerat, factus vicissim geni-
tor spiritualis patris sui.

Ut nix ex aqua, & aqua ex niue iterum gignitur;
ita hic nolter *Friulpho* patre carnaliter genitus, *Fri-
ulphum* spiritualiter in *Christo per Euangelium* genu-
it.

Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me.

Res tantò mirabilior, quantò rarior.

Bis ergò patrem reliquit: vel, si mauis, tandem
reliquit filium & fratrem in patre, cum Episcopus
ex monacho creatus est.

*ij. *Patriam*, & quidem, ut nomen, indicat há-
bitatione

mitatione gratisimum, opinor, *Vallem-auream*
ad Rhenum, cuius erat.

* 1. *Vallis* autem *aurea* dicta est illa fortassè, vel ab
auro in visceribus terre ibi abdito, quod effodi copio-
sissimè possit;

* 2. Vel ab auro, id est, luculentis opibus, quas cu-
mulare poterant eius incolæ, ab ipsius ingenti ferti-
litate, & vbertate fortassis. (Nàm & vos, vt au-
dio, *flumen* hic vicinum *aureum* vocatis, à nauigati-
onum eius vtilitate.

Psal. 4. *A fructu frumenti, vini, & olei sui, multipli-
cati sunt.*

Vallis fortè fuit summæ pinguedinis, vt illa *Getse-
mani*, in quâ Dominus meus Iesus orauit, & captus
est; aut vt illa *vallis botronis* in terra promissionis,
Numer. 13. aut vt *conuallis illustris Mambre* Genes. 12.
aut vt in Gallia *Vallis Sueffionensis* mirè vitifera, &
vini, itaque & auri, feracissima.

Inter medium montium pertransibunt aquæ &c.
Psal. 103.

Et valles abundabunt frumento.

Psal. 64.

* 3. Vel ab amœnitatè, & excellentia præ cæteris,
quali aurum inter reliqua metalla supereminet, gra-
tum ad spectu, vsu, & pretio suo.

Sunt sunt etiam aureæ valles, vti & aurei montes,
& alibi, & Romæ in S. Petro Montorio, id est, monte
aureo, meo iucundissimo aliquot menses domici-
lio, cum Romæ essem, sedente tùm Paulo V. Opt.
Max.

Certè non ad eò procùl ab vrbe Luxemburgensi
est monasterium Cisterciensium Ordinis a Gallis dictũ
d^o R-V A L, quasi dicas AVREAE VALLIS, cu-
ius Abbas meritissimus nunc est ille aurei etiam oris
Orator Dom. Bernardus Mot-gaillardus cognomèto
Foliantinus

rinus, eloquentiæ famâ super æthera notus, nihil
semel duntaxat in vitâ, magno stupore, Cameror
auditus.

* 4. *Vel fortè* primùm ità dici cæpit, postquã
visa aureum hunc, & reliquum aurei sæculi virum
S. Ot. homarum produxisse.

Si dici possunt aurea sæcula, ab aureis & probis
hominibus; cùm non possint inde quoque dici aurea
valles, aurei montes & vrbes, quæ illos genuerunt?

Celebrent Lydi veteres Pactolum suum, & Chry-
sorrhoam vocent, quod aureas trahat arenulas (teste Plinio lib. 5. capit. 29. & Iuven. sat. 5.) suum Tagum Lusitani; Indi suum Gangem (qui alio nomine Physon Græcis dictus est, & Moysi sensu è paradiso profluit, & *circuit omnem terram Heulath*, ubi nascitur aurum, & quidem optimum, Genes. 2.) vos Audomaropolitani, & Germani Constantienses, hanc *Vallem* ad Rhenum celebrate, & verè *auream* appellate, vel ab isto S. Audomaro inde vobis nato.

Sit D. Bernardo rectore celebris *Clara Vallis*, certè *Aurea Vallis* etiã semper magis magisque Othomaro alumno inclarescet. Eiusmodi patria nostri Tutularis fuit.

Quàm durum cuius patriam relinquere, nesciunt vel auiculæ à nidis, vel feræ à speluncis ac latibulis suis, etiã vi ac furca sic auelli, vt non semper recurrant.

Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui. Ouid. 1. de Ponto 4.

Cicer. 1. de Orat. *Nostra patria delectat; cuius rei tanta est vis, ac tanta natura, vt Ithacam illam, in asperrimis saxulis, tanquàm nidulum affixam, sapientissimus vir immortalitati anteponat.*

Vt fit

Vt fit sapientis carere patriâ posse; est tamen *duri*,
non desiderare, Idem ad Marc. lib. 4. epp. Famil.

Maximè verò cùm ea amœna est, frugifera, com-
moda &c. qualis fuit hæc *Vallis aurea*.

Attamen *Vallem* illam suam quamlibet *auream*
reliquit noster Audomarus, Burgundiam adiit, ibi-
que Luxouij Monasticen est adgressus, & professus.

Diuina illa scilicet animo eius recurfabant: *ob-*
liuiscere pop. tuum, & domum patris tui, & concupiscet
Rex decorem tuum. psal. 44.

Egredere de terrâ, & de cognatione tuâ &c. Genes.

Plantarum arborumque nonnullæ translatae ac
transplantatae vberiores; maiores, suauiores, salubri-
oresque euadūt.

* *ii.* *Opes* luculentas haud dubiè, vtpotè parenti-
bus nobilibus natus, & quidem vnicus, vnus duorum
opes habiturus hæres ex asse, & tertias vxoris alicu-
ius etiam locupletis facilè adiuncturus, si nuptias af-
fectasset.

Facilè illi fuerat, vt cæteris, *coniungere domum ad*
domum, & agrum agro copulare vsque ad terminum lo-
ci, initijs iam tam luculentis. *Isai. 5.*

Tamen fecit, quod ille ait: *reliqui domum meam,*
dimisi hereditatem meam, & dedi dilectam animam
meam in manu inimicorum eius, id est, nouorum pæda-
gogorum in monasterio, qui eius cupiditatibus re-
pugnabunt. *Hierem. 12.*

Non acquieui carni & sanguini.

* *iiij.* *Monasterij* delicias spiritales, factus tandem
procul Episcopus.

Monachus enim quilibet probus illud vsurpat,
Mihi oppidum carcer; solitudo, paradisus. D. Hierony. ep. 2
ad Rusticum monachum.

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur
ab eâ, nisi ægerrimè.

Numquid possum deserere pinguedinem meam
& Dñi vtuntur & homines, & venire, vt inter
promouear? Iud. 9.

Quibusdã propè tam durum è monasterijs ad
nitates educi, quàm è paradiso detrahi ad Inferna.

Themistocles ipse aiebat: Si mihi quis duas vias
straret, alterã ad Infernũ ducentem, alterã ad tri-
nal, seu Præfecturã: multo libentius ingrederer eã,
rectã ad Infernũ tenderet. Aelia. lib. 9. var. hist. cap. 1.

Noster tamen Othomarus, Dagoberto Francorum
Rege indè illũ ad Episcopatũ euocante, fortiter em-
grauit, q. d. Si populosũ necessarius, nõ recuso laborẽ, &c.

E paradiso monasterij, ad infernum etiã amor
Christi descendam.

At quò consensit ire, vel vndè, vide.

Vide ad quem Episcopatum? cuius loci? quorum
populorum?

Ad Episcopatum Loci, Populiq̃ue, præter eius sitũ,
ipsis etiã nominibus abhorrendorum.

Schytia est, quo mittitur, inquis.

An non situs Loci ac Populi terrere illũ potuit?
Morinos adire coactus est, vltimos penè populorum.

Extremiq̃ue hominum Morini, ait Virg. 8. Aeneid.
quòd in Gallix finibus, & Britanniam spectantes, O-
ceano Britãnico proximi, breuissimusque ab eis (Cæ-
sare teste) in Britanniam sit traiectus.

Pomp. Mela lib. 3. de situ Orbis cap. 2. vocat vlti-
mos Gallicarum Gentium Morinos.

Et in *Sithiu*, hoc ipso loco, omnia Pontus erat, an-
tequã hinc templũ S. Virgini cõderet Audomarus, vnde
opinor hanc urbẽ deindè *Fanũ S. Audomari* nũcupatã.

Mesopotamia quẽdam aut insula erat Oppidum to-
tum Teruannæ, vel Iunio Taruannæ.

Ferè videri poterat nõ tam ad Episcopatũ vocari
quam in Insulam deportari aut relegari, ita procũ-
it à ad

lra ad horrida loca destinabatur.

Nomen verò Loci terrere etiã hominem potuit.
Terra *Vana* enim quid aliud indicat, quã ipsius soli
malignitatem ac sterilitatem.

Quid arena semina mandes?

Quid non profecturis litora bobus ares? Quid.

Genes. 1. *Terra autem erat inanis & vacua, & tene-
brae erant super faciem abyssi.*

Terribilis est locus iste. Genes.

Ad Terram Vanam, ex Valle aureã? &c.

Adde, quòd *Terram* naturã iam *vanam* & sterilem,
vaniozem ac steriliorem fecerat Iulius Cæsar, quum
victor victis iratior, excisam urbem sale respererat,
vt superius aiebam.

Terram etiã *Vanam* Idolatria faciebat, adhuc il-
lic multum vigens, quam Psalmista vocat vanitatem,
dicens: *Vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendaci-
um?* psal. 4. Et Paulo: *idolum nihil est.*

Esti *Teruanna* nomen ad Græcam originem refero,
ad verbum *τίπτω*, id est, vexo & adfligo, vnde & *τίπτω*,
id est Helychio tenue & imbecille; vnde *τίπτω* *in τω*,
id est, imbecilles, laboribus aut morbis exhausti: aut
si ad verbum *τίπτω*, quod etiam significat vulneros;
quid inde augurari possis Sãcto Audomaro illuc mis-
so Christi legato, quã calamitatum laborumquẽ
agmina?

A *Teruannã* vt à *Nazareth* potest aliquid boni esse?
*Spinæ & tribulos germinabit tibi, Teruanna tua, vir
sanctissime.* Genes. 3.

Si quis autem Latinam mauult esse dictionẽ; vnde
etiã sic *Terroamiã* deriuas, quã à terrore, quẽ infert
Aut vnde *Teruanam* dictam putes, nisi à terendo
& obprimendo? *Terra deuorat habitatores suos.*

Morinorum verò nomẽ Audomarum etiam terrere
potuit, non quidem à moriã, id est, stultitia dedu-

Etiam, non: quoniam prima in moriâ per ω, in Morini
verò per omicron scribitur, vt breuis fit apud Vir-
lium; sed ἀπὸ τῆς μόρας, id est, parte, morte, item fate
fortunio, supplicio, atque exitio, quæ omnia Gra-
μορῶν, vnde Morini, significat, & μόριον laboro, affligo.

Si non supplicium sibi vltimum illic, atque exitium
S. Othomarus inde prælagiebat; prælagire co-
tè poterat vt minimum ingentem sibi laborem in
piscopatu illo, & terram illam meri immensique la-
boris fore: labores illic Herculeos reformidare, hinc
Idolatrias conuertendo, illinc apostatas reuocando,
isthinc adhuc integrorum reliquias confirmando,
fidem disciplinamque maiorum ibi collapsam resti-
tuendo.

Illi tanta molis erit Romanam condere gentem.
Virg. 1. AEn.

Mittor ergò ex valle aureâ, ex felice Burgundia in
Terram Vanam, dicere secum poterat.

Ex Valle-aurea in terram tanti laboris?

Deinde, ex Paradiso voluptatis, id est, ex monasterio
in vallem miseræ & lachrymarum.

Ex domicilio Sapientiæ, & sede Religionis, in me-
diam penè Barbariam.

Non honor est, sed onus. Quæ honorant, onerant

Ah, quoties aliquo, dixi, properante, quid vrget?

Vel quò festinas ire, vel vnde, vide.

Ter limen tetigi, ter sum reuocatus...

Denique quid propero? Scythia est, quò mittimur, in-
quam:

Roma relinquenda est, vtraque iusta mora est.
Ouid. lib. 1. Trist. Eleg. 3.

Quid melius Româ? (Valle-Aurea? Patria? Paradiso
voluptatis, id est, Monasterio?) Scythico quid frigore
peius? id est Terruanna & Morinis? Ouid. 1. de Pontico
Eleg. 4.

A locis multò iucundissimis, ad teterrima scilicet mittebatur.

Ex floretis, ad senticeta; ex Violetis & Rosetis, ad dumeta. *Sicut lilium inter spinas.* Cant.

Quis tã infeliciter natus, vt à delicijs præsetibus, licitisque, ad misérias certissimas libenter eat?

Reliquit tamen *omnia* fortiter S. Othomarus, dulcem patriam, dulcius Monasterium, imò & seipsum, ac Teruannam venit intrepidissimè.

Vicit amor Patria coelestis, Laudumque extrema cupido. Virgil. 6. Aeneid.

Sed & Christum sequutus est. *Et sequuti sumus te,* ait Petrus.

Non *localiter* quidè, & visiliter illius latus perpetuò claudendo, vt Apostoli, sed *speculatiuè*, eius dogmata sanctissima tuendo scilicet, & prædicando Teruanensibus, & vobis ipsis in maioribus vestris &c. & *moraliter*, ad Euangelij Christi formulam viuendo, & exemplo alijs prælucendo.

Denique; itã Episcopum gessit, vt hanc urbẽ Christo pepererit, ope aliquot adiutorum, quos initio memorauit.

Tantum potuit, vt primus templum B. Virginĩ sacrum hĩc condiderit, vtque vrbi vestrã nomen de nomine suo dederit, dicaturque hæcenus *Fanum S. Audomari*, vel Audomaropolis.

Posuerunt nomina sua in terris suis. Psal.
Spartam adeptus, eam mirè adornauit: imò non Spartã nactus, sed Scythiam, è Scythia Spartam fecit. Quantum enim à Scythia distat *SITHIV*, vetus huius loci nomen?

Ab eius Diui cultu ac primis laboribus est, ista tot templorum in hac vrbe augusta maiestas, ista tanta Monasteriorum Virorum Mulierumque frequentia, vt vrbs tota vnum quasi templum aut mona-

sterium videri possit, & meritò *Monachium* appellari, vt vrbs quædam Bauariæ ità dicta à Monachi caute in eius exstructione inuento; vel *Monasterium*, illa Germaniæ ciuitas, cui extructum, initio Episcopatus, Monasterium dedit nomen.

Roma domus fiet, aiebat ille, vituperans palatij nescio cuius vastam amplitudinem; nos laudantes meritò dixerimus, Audomaropolis tota domus Dei, aut templum fiet; ità (laus Superis) Sancti huius Audomari primario cultu & studio, hinc est aucta religio, & multiplicata religionis symbola, & fomenta, *Templa & Monasteria*.

Quid? quot ciues, tot Monachos videre nos arbitramur, ità Christianè ac sanctè hinc viuunt etiam coniugati.

Sancti huius erudimentis debetis, quòd vt nomen vestræ vrbs Gallicum (OMER) facit etiam per anagramma Gallicè (ROME) id est (ROMA:) ità in hâc Vrbe passim, ac maximè in hoc Canonicorum templo Cathedrali augustissimo, sic ritu Ecclesie Romanæ colitur Deus, diuina omnia cæremonijs Romanis adcuratissimè celebrantur, vt qui vnâ Ecclesiam, Romanam aut Audomaropolitanam, nouerit, ambas nouerit.

Non ouum ouo, aut gutta guttæ similior,

Teruanam non amplius *Terram-Vanam* esse curauit, nec requieuit donec sterilis peperit plurimos in Christo.

Per illum ortus viror calami & iunci in cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, Isai. 35.

Pro saliuincâ, ascendet abies, & pro vrticâ crescet myrtus, id est, pro vitiis, virtutes, pro hominibus idolatris, barbaris, & semiferis, optimi Christiani.

Isaiâ 54.

Et hinc

Et hinc illi quoque Apostolica merces: Vos qui sequuti estis me, in regeneratione, cum sederit &c. sedebitis & vos &c.

* 1. In regeneratione, id est, resurrectione nouissima vniuersorum? tunc maximè, & plenissimè.

1. Cor. 15. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus.

Regnū meum non est hinc, ait ipse. Nec hic, nec hinc; non enim hic regalia sua ostentat.

Vt olim priscis Gallis vsitatum foenerari, ac mutuum dare, post hanc vitam renatis refundendum: sic Christiani Christo famulantur, operantur &c. spe futuræ retributionis. Valer. Max.

Pompon. Mela lib. 3. de situ Orbis, cap. 2. Cum mortuos cremant, ac desodiunt Druidæ, apta viuentibus olim negotiorum ratio etiam & exactio crediti deferabatur ad inferos.

* 2. In regeneratione, id est, Euangelio vigente, & mundo renouato, ac nouos mores induente. Nam etiam in hac vita est quædam merces operi tuo, quisquis sic sanctus es.

* 1. Honores propè diuini, & quædam communitio supremæ Maiestatis.

* 2. Templorum ipsis dedicatio, vt huius sanè augustissimi Diuo Andomaro.

* 3. Miracula, intercessione, aut nomine facta. Deus bone, quanta, & qualia recenseri possint, S. Othomari huius meritis facta nunc, & olim.

Ferunt certè, quondam lampadem apud eius sepulchrum cœlitus accensam fuisse, & Christi benedictione oleum illi suppeditatum, quo & longo tempore arserit.

Cætera cæteri aliàs enarrabant.

* 4. In parte mercedis Diuorum non parua etiam

tiàm censendum est, quod suis clientibus præcibus esse possint, ipsis patrocinari, tueri, quam opitulari, iratum aliquandò Deum velut testem instar Moysi, & non dimittere, ut irascatur in se eius. Exod.

Hinc Patroni Tutelaresq; à Catholicis appellantur.

Origenes homil. 16. sup. Iesu Naue. Ego sic arbitror, quod omnes illi, qui dormierunt ante nos, patres, pugnent nobiscum, & adiuent nos orationibus suis. Ità namq; etiàm quendam de senioribus Magistris audiui dicentem, in eo loco, in quo scriptum est in Numeris: quia ablinget Synagoga illam Synagogam, sicut ablingit vitulus herbam viridem in campo. Dicebat ergo. Quare huiusmodi similitudo assumpta est, nisi quia hoc est, quod intelligendum est in hoc loco, quod Synagoga Domini, qua nos præcessit in Sanctis, ore & lingua consumit aduersariam Synagogam, id est, orationibus & precibus aduersarios nostros absorbit? Notate (Lutherani, & Calvinistæ) doctissimi & vetustissimi Scriptoris, de Sanctorum inuocatione, sententiam.

Vt Alexandri Magni beneuolentiæ in Phocionem Atheniensem testimonium fuit certissimum, non solum ei vnã ex quatuor ciuitatibus eligendam obtulisse, cuius censu commodissimè aleretur; sed etiàm, cum id recusasset accipere, eos liberos dimittere, quos petebat, qui in arce Sardis captiui tenebantur, nempe Ecechratidem sophistam, Athenodorum, Himeræum, & Demaratum Fratres Rhodios: sic amicitiae Dei in Diuos defunctos magnæ argumentum est irrefragabile, ipsum eorum præcibus, cultoribus ipsorum & clientibus succurrere, tueri &c. *AElianus lib. 1. var. hist. c. 25.*

Quid

Quid posset Audomarus vester, apud Deum, pro vobis, sensistis non ita pridem ipso S. Chryfogoni, cum scilicet Galli nocturnis insidiis, ipsas huius urbis portas aliquot, nouo bellici tormenti genere, quod a crepitu nomen nunc habet, vi magna ac subita perfrugerunt, alterumque penè pedem in urbem intulerunt.

Non vos tunc tam vestra moenia, quamlibet munitissima, aut tormenta ingentia & numerosa in moenibus disposita, aut vetus vestra S. Catharinae munitio, quam S. Audomari Tutelaris vestri orationes defenderunt.

Diximus hinc aliàs de hac ipsa re latius, vt iam non sit in his immorandum.

Item; D. Othomarus vobis saepe Elias alter est, & olim fuit, precibus pluias opportunas aliquando ciens, importunas aliquando compescens, quasi claus habens regni coelorum, & caeli cataractarum.

Educat ventos, & pluias de thesauris suis Dominus ab hoc Diuo exoratus. Psal.

Vt AEolus quidam, ventos & pluias claudit aperitque.

Quod AEacus olim quidam, Iouis filius creditus, vir insigni Iustitiae laude praeditus, Graeciae dicitur fuisse; hoc Audomarus saepe Artesiae vestrae fuit. Ferunt enim, cum aliquando aquae penuria Graecia laboraret, ad huc Aeacum profectos ciuitatum principes, eumque obsecrasse, vt a patre suo precibus suis pluiam impetraret. Dictum, factum. Cum stetit Aeacus, ac preces fudisset, confestim siccitate soluta, profluens aqua Graeciam irrigauit, quae res praecipue testatam fecit Aeaci pietatem, vt veteres de illo fabulantur.

Commentat or in orat. 30. Greg. Nazianz. quae est in laudem Basilij, numero 10. in illud; Nec AEacida.

Quoties enim id vobis præstitit D. Audomarus
Interroga patres tuos, & dicent tibi.

Quoties ipsi experti estis, vobiscum animo re-
 pe, & filiis vestris enarrate.

Et natis natorum, & qui nascentur ab illis. Virg.

Ergò tot nominibus illustrem hunc Diuum, &
 tot quoque nominibus illi obligati, honorare acco-
 lere pergite.

*Dijs, Parentibus, & Magistris, maxime Fidei &
 Morum, non redditur æquivalens.* Arist. lib. 6. Eth.
 c. 1. & 2.

Cic. orat. pro Plancio. *Nemo est nostrum liberaliter
 educatus, cui non Educatores, cui non Magistri sui atque
 Doctores, cui non Locus ille mutus, ubi ipse alius ante
 doctus est, cum gratia recordatione in mente versetur.*

Paleæ & micæ.

* 1. In Martyrol. Vsuardi 16. Nouemb. sic habes de
 quodam ferè cognomio: *In Alemannia depositio S. O-
 thomari Abbatis.*

* 2. D. Petrus his verbis: *Eccè nos rel. &c.* videtur
 prima fronte suam & sociorum virtutem, aliorum
 imbecillitati per factum comparare, de quibus ægrè
 opes suas deferentibus immediatè ante agebatur. q. d.
 Non sumus sicut cæteri illi, nimii rerum suarum a-
 matores, omnia enim iam pridem & facillimè reliqui-
 mus: *Quid ergò erit nobis?* quasi putet nullum præmi-
 um satis amplum fore huius operæ suæ præmium.

Resp. negatur. Si enim hoc spiritu ista dixisset, mox
 eum Dominus vaniloquentiæ arguisset, solitus scili-
 cet nihil in suis dissimulare, maxime in Petro, quem
 erudiebat & dolabat ad magna. At tantum abest, vt
 argue-

arguerit, vt etiã mox præmia proposuerit.

Est ergò hic potiùs modesta Petri lætitia & gratulatio de re per gratiã Dei benè gesta, & humanus præmij virtutis appetitus.

* 3. *Pro inuocatione Sanctorum, & speranda eorum protectione, facere possit illud Socratis apud Platonẽ in Cratylo, seu potiùs illud Hesiodi relatum à Socrate. Ait Hesiodus ex hoc genere (aureorum scilicet hominum, id est, bonorum) post presentis vitæ facta fieri demones sanctos, terrestres, optimos, malorum expulsores, & custodes hominum... Et ipse assero δαίμονα, id est, sapiẽtem omnem esse hominem, quicumq; sit bonus, eumque dæmonicum esse, id est, fœlicem, viuẽtem atque defunctum, recteque dæmonem nuncupari. Plato in Cratylo, vel de recta nominum ratione.*

De potentia Diuorum apud Deum, dicere possis illud Ciceronis ad M. Coelium Aedilem lib. 2. epp. Fã. ep. 14. *Novi ego vos magnos patronos. Hominem occidat oportet, qui vestrã opera vti volet.*

* 4. *Reliquimus omnia &c. Nihil habentes, & omnia possidentes. Cornel. Tac. li. de morib. Germanorum c. 7. de Fennis Germaniæ populis valdè pauperibus sic ait: Securi aduersus homines, securi aduersus Deos, rem difficillimam assequuti sunt, vt illis ne voto quidẽ opus sit.*

Cant abit vacuus coram latrone viator. Horat.

Apud Turcas prouerbio dicitur: *Centum viri vnũ pauperem spoliare non possunt.*

Item. *Nemo potest vestimenta nudo detrahẽre. Ex Hieron. Megiferi Inñit. linguæ Turcicæ.*

L. Apuleius Apolog. 1. pro seipso, pulchras habet laudes paupertatis, vbi & ait. *Idem mihi etiã paupertatem obprobrauit, acceptum philosopho crimen, & vltro profutendum. Enimuerò paupertas olim Philosophi vernacula est. frugi, sobria &c.*

* 5. *Centuplum accipietis &c.*

Leui-

Leuitis olim non fuit hæreditas, sed ipse Dominus pars eorum, & hæreditas fuit, & fratrum orationibus luculenter vixerunt.

Orig. hom. 17. sup. Iesu Naue. Lex enim Dei Sacerdotibus commissa est, & Leuitis, vt huic soli operam dant, & verbo Dei absque vlla sollicitudine vacent. iterum, vt vacare possint, Laicorum vti ministerijs debent. Si enim Laicus quæ necessaria sunt, non præbuerit Sacerdotibus & Leuitis; occupati illi in talibus, id est corporalibus curis, minus legi Dei vacabunt. Illis autem non vacantibus, neque operam dantibus legi Dei, tu periclitaris. Obscurabitur enim lux scientiæ, quæ in illis est, te non subministrante oleum lucernæ, & culpâ tuâ illud eueniet, quod dixit Dominus, quia cæcus cæco ducatum præbens, ambo in foueam cadent. Sed & illud incompletebitur, quod Dominus dixit: Si enim lux, quæ in te est, tenebræ sunt, ipse tenebræ quanta sunt? Vt ergo lux scientiæ in sacerdotibus fulgeat, & lucerna eorum sit semper accensa: tu imple officium tuum, comple mandatum Dei, erga obsequia Sacerdotum. Quod si fortè susceptis à te, quæ necessaria sunt, & sic non quasi auaritiâ, sed quasi benedictionem illi neglexerint eruditioni operam dare, & verbo Dei vacare, & in lege Dei meditari die ac nocte ipsi videbunt quomodo pro animabus vestris reddant Domino rationem.

* 6. Terrauana. Ex Raymundi Marliani alphabetica descriptione veterum Galliæ locorum, Populorum, Urbium &c. eorum maximè, quæ apud Cæsarem in Commentarijs sunt; & apud Cornelium Tacitum. Morini, populi sunt inter Belgas, Atrebatibus, Ambianis, Neruis, Oceanoque mari finitimi, à quibus breuissimus in Britanniam, nunc Angliam est transitus. continent siluas, & paludes habebant. eorum
finit.

finibus comprehenditur comitatus, cui nomen est Pontus, ad Abbatiam S. Bertini directo iure pertinens, vet eri nomine Pontis; quo illa à plerisque describitur. Ciuitas est Episcopalis, quæ Latine nomen retinet, Gallicè verò Teruana nuncupatur, in prouinciâ Rhemensi, & regno Francorum sita.

Cæsar lib. 4. belli Gallici. Ipse, cum omnibus copijs, in Morinos proficiscitur: quod inde erat breuissimus in Britanniam transiectus.

Fertur, in Abbatiam S. Bertini Audomaropoli, nulli olim fæminæ ingredi licuisse. Franciscus Plateanus in suis Antiquit. Gallia, pag. 199.

* 7. M. Marulus lib. 4. exempl. cap. 7. edit. Nutij. Audomarum, Tamanansem (Taruanensem legendum puto) Episcopum in vepribus; Patrem Franciscum, in niuibus nudum volutasse corpus (accepimus) vt, eâ castigatione, voluptatem carni insitam edomarent.

* 8. Memorabile est Diuum istum cæcitatem elegisse.

Cùm enim Beatus Autbertus Septimus à S. Vedasto Atrebatensis Episcopus mirificâ quadam visione admonitus, vt sacrum B. Vedasti corpus ad locum quemdam alium non longè ab vrbe situm transferret, & protinus ad facti illius societatem B. Audomarum Taruennæ Morinorum ea tempestate Episcopum inuitasset, isque licet affecta senectute debiliior esset, & cæcitate laboraret, prompto tamen alacrique animo eò properasset, & in ipsa sacrarum translatione reliquiarum, amissum lumen Vedasti meritis recepisset; ille nihilominus illud præ lumine mentis, quo mirabiliter vigeat, paruipendens iterum amittere voluit, atque pristinam oculorum cæcitatem à Deo impetrauit. Alquinus in vita S. Vedasti apud Surium 6. Februarij.

Dice-

Dicebat cæcus ille Euang. Domine, ut videam! hic noster Othomarus, Domine, ne videam!

Intrat sc. mors per fenestras per hæpè.

Et impediunt oculi isti, internorum liberum sum, & solidam contemplationem.

Cùm cæcutit Iacob, tunc maximè est Israel. id est videns Deum.

Et multa sunt in vitâ, quæ videre molestum est, & videre benè esse malis ciuibus, optimis pessimè.

Hinc Cic. lib. 9. epp. famil. ep. 2. Denique plerumque qui suspicaretur, & qui fortasse me nouisset optime, putaret me idcirco discedere (Româ scilicet) quod quosdam homines oculi mei ferre non possent.

Idem lib. 2. epp. fam. ep. 16. Nôsti non modo stomachi mei, cuius tu similem quondam habebas, sed etiam oculorum, in hominum insolentium indignitate, fastidium.

Ibid. Incurrit hæc nostra Laurus (quæ scilicet post victoriam præferebatur Ciceroni, falcibus inferta) non solum in oculos, sed iam etiam in vuculas maleuolorum.

Quo modo oculum, qui te scandalizat, erui proijciq; oporteat, vide loci ipsius tractatores.